

ΧΡΙΣΤΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

ΔΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΗΣ Ι. ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΚΙΣΑΜΟΥ & ΣΕΛΙΝΟΥ
ΠΕΡΙΟΔΟΣ Γ' * ΕΤΟΣ ΚΗ' * ΤΕΥΧΟΣ 27 * ΜΑΪΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ 2010

ΧΡΙΣΤΟΣ & ΚΟΣΜΟΣ

Διμηνιαίο Περιοδικό
τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως
Κισάμου & Σελίνου

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Γ' ἜΤΟΣ ΚΗ'
ΤΕΥΧΟΣ 27
ΜΑΪΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ 2010

ΙΔΡΥΤΗΣ:
Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Γέρον
ἀπό Κισάμου & Σελίνου
κ.κ. Εἰρηναῖος

ΕΚΔΟΤΗΣ:
Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης
Κισάμου & Σελίνου
κ.κ. ΑΜΦΙΛΟΧΙΟΣ

Ταχυδρομική Διεύθυνσις:
Ἱερά Μητρόπολις Κισάμου & Σελίνου
Κισάμος Χανίων Τ.Κ. 734 00
Τηλ.: 28220 22128 - 22018
Fax: 28220 83037

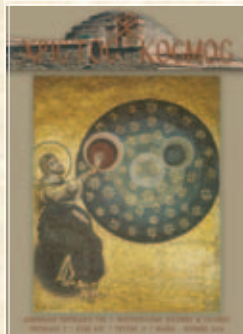
Ἡλεκτρονική Διεύθυνσις:
www.imks.gr
E-mail: info@imks.gr
ΚΩΔΙΚΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ:
2492

Διανέμεται ΔΩΡΕΑΝ
Συνδρομές προαιρετικές
Ἀριθμ. Λογαριασμοῦ Ἐθνικῆς
Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος:
390/54013303

Ἡλεκτρονική ἐπεξεργασία-Σελιδοποίηση:
Ἄντ. Βακάκης, Θεολόγος-Γραμματεὺς Ι.Μ.Κ.Σ.
Διορθώσεις κειμένων:
Πανοσιολ. Ἀρχιμ. Εἰρηναῖος Μπατσάκης

ΕΞΩΦΥΛΛΟ:

Ἡ δημιουργία τοῦ Κόσμου ἀπὸ
τόν Θεό, διαχωρίζοντα τὸ ὕδωρ
"...ὃ ἦν ὑποκάτω τοῦ στερεώματος,
καὶ ἀναμέσον τοῦ ὕδατος τοῦ ἐπάνω
τοῦ στερεώματος..." (Γεν. 1,7)
**Ψηφιδωτό ἀπὸ τὸν Καθεδρικό
Ναὸ τοῦ Μονρεάλε.**

ΟΠΙΣΘΟΦΥΛΛΟ:

Ἐγκαίνια Βοτανικοῦ Πάρκου.
Ὁρθόδοξος Ἀκαδημία Κρήτης
(5-5-2010)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

«Μήνυμα τῆς Α.Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΥ διὰ τὴν Παγκόσμιον Ἡμέραν Περιβάλλοντος»	σελ. 67
«Χῶμα ἢ στάχτης; Περί ταφῆς ἢ καύσης τῶν κεκοιμημένων»	
Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Κισάμου & Σελίνου κ.κ. ΑΜΦΙΛΟΧΙΟΥ	σελ. 68-69
«Τὰ ξωκκλήσια...»	
Τοῦ Σεβ. Γέροντος Μητροπολίτου ἀπὸ Κισάμου & Σελίνου κ.κ. ΕΙΡΗΝΑΙΟΥ	σελ. 70-71
«Ἐπικαιρες σκέψεις. Τὰ μερίδια τῆς κάθε μέρας»	
Τοῦ Πανοσ. Ἀρχιμ. Ἰγνατίου Θ. Χατζηνικολάου. Θεολόγου, τ. Λυκείαρχου - Ἀκαδημαϊκοῦ - Ἱεροκλήρυκος Ἰ. Μ. Κισάμου καὶ Σελίνου.....	σελ. 72
«Ἐπανευαγγελισμός χρειάζεται καὶ ὄχι ἐφησυχασμός. "Πάντα χορηγεῖ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον"»	
Τοῦ Αἰδεσιμολ. Πρωτοπρ. Ἐμμανουήλ Μπαριωτάκη, Ἀρχιερ. Ἐπιτρόπου Δυτ. Κισάμου	σελ. 73-74
«Ἡ ἔνοχη σιωπὴ τῶν καλοβουλευμένων!»	
Τοῦ Μοναχοῦ Μωυσέως, Ἀγιορείτου.....	σελ. 74-75
Ἀνακοίνωση τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως γιὰ τὴ συλλογὴ ὑλικοῦ (φωτογραφικοῦ καὶ ιδιόγραφων κειμένων) γιὰ τὸν Γέροντα Μητροπολίτη ἀπὸ Κισάμου & Σελίνου κ. Εἰρηναῖο.	σελ. 75
«Ἐπετειακὴ Ἐκδήλωση. Ἄννουσάκειο Ἰδρυμα. 40 Χρόνια προσφορᾶς καὶ διακονίας στὸν πάσχοντα συνάνθρωπο. Παρελθόν, παρόν καὶ μέλλον...»	σελ. 76-77
«Οἱ Εὐέλπιδες στή Μάχη τῆς Κρήτης» (Α' Μέρος)	
Τῆς κ. Ζαχαρένιας Σημανδηράκη. Προϊσταμένης Ἱστορικοῦ Ἀρχείου Κρήτης	σελ. 78-79
«Ἐνορίες τῆς Μητροπόλεώς μας. Ἐνορία Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος Βουκολιῶν Κισάμου». Β' Μέρος.	
Τοῦ Αἰδεσ. Ἰωάννου Γουμενάκη, Ἀρχιερ. Ἐπιτρόπου Ἀνατ. Κισάμου - Ἐφημερίου τῆς Ἐνορίας	σελ. 80-82
«Ἡ Μάνα»	
Τῆς κ. Εὐτυχίας Δεσποτάκη-Πευκιανάκη, Φιλολόγου-Γυμνασιάρχου	σελ. 83-85
«Σωματικὴ προσέγγιση τοῦ ἀνθρώπινου πόνου»	
Τοῦ κ. Κυριάκου Ν. Κακαβελάκη - Ἱατροῦ	σελ. 86-87
«Ἡ Ἐκκλησία σὰς ἀπαντᾷ»	
[Ἀπαντήσεις σέ ἐρωτήματα καὶ ἀπορίες πού θέτουν οἱ ἀναγνώστες τοῦ περιοδικοῦ μας].....	σελ. 88
«Τὸ Χρονικὸ τῆς Μητροπόλεώς μας».	
(Μάιος - Ἰούνιος 2010)	σελ. 89-94
«Δωρεές ὑπὲρ τῶν Ἰδρυμάτων τῆς Μητροπόλεώς μας».	
.....	σελ. 95
Πρόσκληση στήν Παρουσίαση τοῦ Τιμητικοῦ Τόμου «Θεόδωρος Βασιλικός-55 χρόνια Ἱεροσολιτικῆς Διακονίας»	σελ. 95

Μ Η Ν Υ Μ Α
ΤΗΣ Α. Θ. ΠΑΝΑΓΙΟΤΗΤΟΣ
ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ
κ. κ. Β Α Ρ Θ Ο Λ Ο Μ Α Ι Ο Υ
ΔΙΑ ΤΗΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΝ ΗΜΕΡΑΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Επί ἔτη πολλά ἀσχολουμένη ἡ ἡμετέρα Μετριότης περί τὰ προβλήματα τὰ σχέσιν ἔχοντα πρὸς τὸν περιβάλλοντα ἡμᾶς κόσμον, διεπίστωσεν ὅτι βασικὸν αἷτιον πασῶν τῶν καταστροφῶν ἐν τῇ δημιουργίᾳ εἶναι ἡ πλεονεξία καὶ ἡ συνεχῆς τάσις ἀκράτου πλουτισμοῦ τῶν κατοίκων τῶν λεγομένων «ἀνεπτυγμένων» χωρῶν.

Οἱ Ἅγιοι τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν Πατέρες ἐδίδαξαν ἀλλὰ καὶ ἔζησαν τὸν Παύλειον λόγον «ἔχοντες διατροφάς καὶ σκεπάσματα, τούτοις ἀρκεσθησόμεθα» (Α΄ Τιμ. 6, 8) ἀκολουθοῦντες ἐν ταυτῷ τὴν Σολομώντειον προσευχὴν «πλοῦτον καὶ πενίαν μὴ μοι δῶς, σύνταξόν δέ μοι τὰ δέοντα καὶ αὐτάρκη» (Παροιμίαι ΚΔ'). Τὰ περαιτέρω τούτων «εἰς τὴν ἀπηγορευμένην περπερίαν ἐκπίπτουσιν», ὡς διδάσκει ὁ φωστήρ τῆς Καισαρείας, ὁ μέγας Βασίλειος.

Καθὰ δέ λέγει ὁ τῆς ἡμετέρας Μετριότητος προκάτοχος, ὁ Ἱερός Χρυσόστομος Ἰωάννης, «φεύγωμεν ἐν ἅπασι τοῖς πράγμασι τὴν πλεονεξίαν καὶ τὴν χρεῖαν ὑπερβαῖνον» (ὁμιλία ΛΖ' εἰς τὴν Γένεσιν), διότι αὕτη «πρὸς ἐσχάτην ὠμότητα καὶ ἀπανθρωπίαν γυμνάζει τοὺς ἀλόντας» (Ὅμιλία ΠΓ' εἰς Ματθαῖον) καὶ «οὐκ ἀφήσιν ἀνθρώπους εἶναι τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ θηρία καὶ δαίμονας» (Ὅμιλία ΛΘ' εἰς Α' Κορινθίους).

Ἔχοντες λοιπὸν κατὰ νοῦν ὅτι Ὁρθοδοξία σημαίνει τὴν ἀπόρριψιν παντός περιττοῦ καὶ ὅτι Ὁρθόδοξος Χριστιανός εἶναι «οἰκονόμος καλὸς ποικίλης χάριτος Θεοῦ» (Α' Πέτρου 4, 10), περαίνομεν τὸ ἀπλοῦν τοῦτο μήνυμα διὰ τινος παλαιᾶς μικρᾶς ἱστορίας, ἐξ ἧς πᾶς νοήμων δύναται νὰ ἀντιληφθῇ πῶς οἱ παλαιοί, ἄνευ πτυχίων, ἀλλ' ἐν θερμῇ πίστει καὶ σεβασμῷ πρὸς τὴν δημιουργίαν, ἀντελαμβάνοντο τὴν οὐσίαν τοῦ τί ἐστι περιβάλλον καὶ πῶς διατηρεῖται ἀνέπαφον καὶ αἰεὶ ἀκμάζον:

Ἐκ τοῦ Γεροντικοῦ τοῦ Σινᾶ, «περὶ Γεωργίου· Τούτῳ τῷ δικαίῳ Γεωργίῳ παρέβαλόν ποτε ὀκτώ Σαρακηνοὶ πεινῶντες, καὶ μηδέν τὸ σύνολον τοῦ αἰῶνος τούτου ἐσχηκῶς δοῦναι αὐτοῖς, τὴν γὰρ κάππαριν τὴν ἀγρίαν ἦν ὠμὴν ἤσθιε, δυναμένην καὶ κάμηλον ἀποκτεῖναι τῇ πικρότητι, οὐκ ἠδύναντο ἐσθίειν. Ὁρῶν οὖν αὐτούς δεινῶς λιμώττοντας, λέγει ἐνὶ ἑξ αὐτῶν· Λαβέ τὸ τόξον καὶ πέρασον τὸν βουνόν τοῦτον· εὐρήσεις ἀγέλην αἰγαγρίων καὶ τόξευσον ἐν ἑξ αὐτῶν, οἷον θέλεις καὶ μὴ δοκιμάσης τοξεῦσαι ἄλλο. Ἀπελθὼν οὖν ὁ Σαρακηνός καθὼς εἶπεν αὐτῷ ὁ γέρον καὶ τοξεύσας καὶ σφάξας τὸ ἐν, ἐδοκίμασε τοξεῦσαι καὶ ἕτερον, καὶ εὐθέως ἐκλάσθη τὸ τόξον αὐτοῦ. Ἐλθὼν οὖν καὶ ἐνέγκας τὸ κρέας διηγῆσατο τοῖς ἐταίροις αὐτοῦ τὸ γεγονός εἰς αὐτόν».

Χῶμα ἢ στάχτη; Περί ταφῆς ἢ καύσης τῶν κεκοιμημένων

«Κηδεύσομεν τοὺς ἀπελθόντας, ὡς καὶ ἡμῖν καὶ ἐκεῖνοι συμφέρει πρὸς δόξαν Θεοῦ»
(I. Χρυσόστομος, *Εἰς Ἰωάννην*, Ὀμιλ. 85,6).

Μετά τὴν πρόσφατη ψήφιση τοῦ Νόμου περὶ δημιουργίας κρεματορίων καὶ στήν Ἑλλάδα, γεννᾶται τὸ ἐρώτημα: Τελικά... ταφή ἢ καύση τῶν νεκρῶν; Πολὺς ὁ λόγος καὶ ὁ ἀντίλογος... Κατ' ἀρχὴν χρειάζεται νά ἀποδεχθοῦμε μία πραγματικότητα. Τὴν ὑπαρξὴ ἀνάμεσά μας ἀνθρώπων, μὴ Ὁρθοδόξων, πού ζοῦν στὸν τόπο μας καὶ ζητοῦν, ὀρθά νομίζω, νά τοὺς ἐξασφαλιστοῦν ὅροι ἰσοπολιτείας καὶ δικαιώματα ἀνάλογα μέ αὐτά πού θά εἶχαν ἀλλοῦ. Χρέος τῆς πολιτείας εἶναι νά ἐξασφαλίζει στοὺς πολίτες τῆς ὅρους συμβίωσης πάνω στή βάση τῆς ἐλευθερίας τῆς συνείδησης. Μέ αὐτὴ τὴν ἔννοια εἶναι μᾶλλον ἀντιφατικό νά ἀντιδικοῦμε μέ ρυθμίσεις πού ἀποβλέπουν στό νά ἐξασφαλιστεῖ ἡ ἐλευθερία σέ κάποιους συμπολίτες μας. Ὅσο, λοιπόν, ἀφορᾶ στό ἐάν οἱ ἑτερόδοξοι ἢ οἱ ἀλλόθρησκοι πού ζοῦν στήν πατρίδα μας ἔχουν τὸ δικαίωμα ἢ ὄχι νά ἀκολουθοῦν τὰ ἔθιμα καὶ τίς συνήθειές τους, σαφῶς καὶ ἡ ἀπάντησις εἶναι καταφατική. Τὸ ἐρώτημα πού γεννᾶται τελικά εἶναι, ἐάν μπορεῖ ἓνα μέλος τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας ἀντὶ τῆς ταφῆς νά ἐπιλέξει τὴν καύση τοῦ σώματός του.

Γιὰ νά δοθεῖ ἀπάντησις στό καίριο αὐτὸ ἐρώτημα χρειάζεται, πιστεύω, νά κατανοήσομε κάτι πολὺ μεγάλο καὶ βασικό: Ἡ κήδευσις τοῦ νεκροῦ σώματος, κατὰ τὴν Ὁρθόδοξη ἀντίληψη, δέν εἶναι μία κοινωνικὴ ἐκδήλωσις ἢ μία ἀπλή ἀκολουθία, ἀλλὰ μυστήριο. Τὸ μυστήριο τῆς ταφῆς ἀποτελεῖ ἔκφρασις τῆς ἀνακεφαλαίωσις τοῦ μυστηρίου τῆς Ἐκκλησίας, τῆς περὶ ἀνθρώπου διδασκαλίας καὶ τῆς Χριστιανικῆς ἐλπίδας. Ἐλπίδας πού πηγάζει ἀπὸ τὸν Ἀναστημένο Κύριο, ὁ Ὅποιος μέ τὴν Ἀνάστασή Του «καινὰ ποιεῖ τὰ πάντα» (Ἀποκ. 21,5), ὁ Ὅποιος δέν παρέδωσε τὸ σῶμα Του γιὰ νά καεῖ, ἀλλ' «ἵνα ταφῆ» (Ματθ. 14,12), παρέμεινε «ἀλλότριος φθορᾶς», ἀνεστήθη τὴν τρίτῃ ἡμέρα, καὶ ὁ Ὅποιος μέ τὴν Ἀνάστασή Του

συν-ἀνασταίνει καὶ τὸ ἀνθρώπινο γένος. «Χαίρετε» (Μτθ. 28,9), ἦταν ὁ πρῶτος χαιρετισμός, ἡ πρώτη λέξις τοῦ Ἀναστημένου Κυρίου πρὸς τίς μυροφόρες γυναῖκες. «Χαίρετε»! Αὐτὸ εἶναι τὸ πᾶν, τὸ μέγιστο, πού ἔχομε νά μοιραστοῦμε ὄχι μόνο οἱ Χριστιανοὶ μεταξὺ μας, ἀλλὰ καὶ μέ τοὺς συνανθρώπους μας, ὅλου τοῦ κόσμου. Τὴν χαρὰ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν προσδοκία τῆς ἀναστάσεως τοῦ ἀνθρώπου.

Τί συμβαίνει λοιπόν μέ τὴν κοίμησι, τὸν θάνατο ἑνός ἀνθρώπου; Ἡ Ἐκκλησία συνέρχεται ἐπὶ τὸ αὐτό, ἔχοντας ἀνάμεσά Της τὸ λείψανο τοῦ κεκοιμημένου, ὡς μία ἔκφρασις τῆς συνεχιζόμενης παρουσίας του στήν κοινωνία τῶν προσώπων. Τὸ λείψανο βλέπει πρὸς ἀνατολὰς καὶ οἱ οἰκεῖοι του τὸ ἀσπάζονται ξεπροβοδίζοντάς το πρὸς τὴν αἰωνιότητα. Τιμοῦν τὴν ἱερότητα τοῦ σώματος ὡς «μέλος Χριστοῦ» καὶ «Ναὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος» (Α' Κορ. 6,19) καὶ δέν τὸ καταστρέφουν, γιὰτί καταστροφὴ τοῦ ἰσοδυναμεῖ μέ βεβήλωσι. Ὅπως δέ ἀναφέρει ὁ ἀπ. Παῦλος «εἴ τις τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ φθείρει, φθερεῖ τοῦτον ὁ Θεός» (Α' Κορ. 3,16). Ἡ καύση λοιπόν ἑνός νεκροῦ εἶναι μία πράξις βίας ἐπὶ τοῦ σώματος, τοῦ «ναοῦ τοῦ Θεοῦ», ἐν ἀντιθέσει μέ τὴν ταφή, πού εἶναι ἡ φυσικὴ διαδικασίᾳ τῆς φθορᾶς τοῦ σώματος. Ἡ καύση ἀποτελεῖ κορυφαῖο σύμβολο μηδενισμοῦ, πράξις εἰκονοκλαστικῆ, πού θρυμματίζει τὴν πίστη στήν Ἀνάστασι, ὅπως σημειώνει καὶ θεολόγος τῶν καιρῶν μας. Σκεφθεῖτε νά εἶχαμε κάμει στάχτη τοὺς Ἁγίους μας! Καὶ τί σημαίνει, ἄραγε, τὸ γεγονός ὅτι τὸ λείψανο ἑνός Ἁγίου θαυματοουργεῖ;

Σπουδαῖος καὶ σημαντικός, γιὰ ἓναν πιστό, εἶναι ἐπίσης ὁ εἰκονισμός πού ἐμπεριέχεται στήν ἴδια τὴν ταφή. Ἡ ταφή εἶναι σπορά. Εἶναι ἢ σπορά τοῦ σώματος πού συν-τάφηκε καὶ συν-ἀναστήθηκε μέ τὸν Χριστό κατὰ τὸ Βάπτισμα,

καί πού ἔγινε ἓνα μέ τήν φύση τῆς ἀθανασίας, κοινωνῶντας τό Σῶμα καί τό Αἷμα τοῦ Χριστοῦ. Ὅπως ὁ σπόρος πού διαλύεται στό χῶμα πετᾶ καινούργια φύτρα, ἔτσι καί τό σῶμα τῆς φθορᾶς θά πετάξει βλαστάρι ἀθανασίας. Καί θά ὀδηγήσει ὄχι μόνο τό σῶμα, ἀλλά καί τό σύμπαν ὅλο στήν ἀφθαρσία. Τό μνῆμα εἶναι μπόλιασμα ἀθανασίας.

Ὅμως καί ἀπό ψυχολογικῆς πλευρᾶς ἡ προετοιμασία τῆς κήδευσης βοηθᾷ τούς πενθοῦντες συγγενεῖς στήν φυσιολογική ἐξέλιξη τῆς διαδικασίας τοῦ πένθους. Ἡ προετοιμασία τῆς ταφῆς, ἡ ποιμαντική παρουσία τοῦ ἱερέα στό σπίτι τῶν πενθοῦντων πρῖν καί μετά τήν κηδεῖα, ἡ νεκρώσιμος ἀκολουθία, ὡς καί τά μνημόσυνα πού ἀκολουθοῦν λειτουργοῦν θεραπευτικά στούς πενθοῦντες κατά τήν διάρκεια τοῦ πένθους. Κάτι πού, ὅπως ἰσχυρίζεται ὁ Ἀμερικανός ψυχολόγος Baker, δέν μπορεί νά συμβεῖ μέ τήν καύση τοῦ νεκροῦ, λόγω τοῦ ὅτι μειώνεται στό ἐλάχιστο ἡ περίοδος διάρκειας τοῦ πένθους. Ἄς σκεφτοῦμε ἐδῶ καί κάτι ἄλλο. Ἡ προτίμηση τῆς καύσης γιά ἓναν πιστό εἶναι οὐσιαστικά ἄρνηση τοῦ ὑπερήφανου ἀνθρώπου νά δεχθεῖ τήν ταπεινότητα τῆς φύσης του, ὅπως αὐτή φανερώνεται ἀδυσώπητα μέσα ἀπό τήν προοπτική τῆς ἀποσύνθεσης τοῦ ἀνθρωπίνου λειψάνου.

Τελικά, πέρα ἀπό τήν σωτηριολογική σημασία πού ἔχει γιά τόν ἄνθρωπο ἡ μετά θάνατον διάλυση τοῦ σώματός του, αὐτό πού σήμερα διακυβεύεται μέ τήν καύση τῶν νεκρῶν εἶναι κυρίως τό ἀνθρώπινο εἶδος. Γιατί τό ἀναπόφευκτα ἐκκοσμιευμένο περιβάλλον τῶν κρεματορίων θά ἀνοίξει τήν θύρα γιά μία πλήρη ὑποταγή τοῦ ὅλου θέματος τῆς ἀντιμετώπισης τῶν νεκρῶν σέ ὑγειο-οικονομικές καί μόνον σκοπιμότητες. Μήπως πρέπει, πρῖν εἶναι ἀργά, νά προλάβουμε τήν «ἀνακύκλωση» τῶν νεκρῶν σωμάτων, ἡ ὁποία φαίνεται νά γίνεται ἤδη στά ἔμβρυα τῶν ἐκτρώσεων, ὡς καί στά ὑπόλοιπα τῆς τεχνητῆς γονιμοποίησης;

Ἄραγε, τά ἐπιχειρήματα πού προβάλλουν οἱ ὑποστηρικτές τῆς ἀποτέφρωσης εἶναι ἱκανά νά ἐδραιώσουν τήν θέση τους; Μέ τήν ταφή, ἰσχυρί-

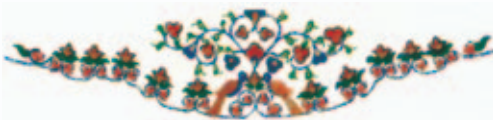
ζονται, μολύνεται τό ἔδαφος καί ἡ ἀτμόσφαιρα. Μά δέν μολύνεται τό ἔδαφος καί ἡ ἀτμόσφαιρα μέ τούς τόνους τῶν τοξικῶν, πυρηνικῶν ἀποβλήτων πού ἡ «πολιτισμένη Δύση» ἀνεξέλεγκτα μεταφέρει στίς χῶρες τοῦ «τρίτου», ὅπως ἀποκαλοῦν, κόσμου ρυπαίνοντας τούς ὑδροφόρους ὀρίζοντες καί σκορπῶντας τήν καταστροφή καί τόν θάνατο σέ χιλιάδες ἀνυπεράσπιστες ἀθῶες ψυχές; Δέν μολύνεται ἀπό τίς πυρηνικές δοκιμές πού γίνονται ἀνά τόν κόσμο; Τό καμένο σῶμα ἑνός νεκροῦ θά λύσει τό οικολογικό πρόβλημα τοῦ κόσμου;

Εἶναι, λέει, ὑψηλό τό κόστος τῆς κηδεῖας. Ποιός ἄραγε, φταίει γιά τήν βιομηχανοποίηση τῆς κηδεῖας; Ἡ Ἐκκλησία, πού θεωρεῖ τήν κηδεῖα ὡς μία προσευχή τοῦ ὅλου σώματός Της, ἢ μήπως ἡ φιλοσοφία τῆς μετατροπῆς τῆς κηδεῖας σέ κοινωνική ἐκδήλωση καί εὐκαιρία προβολῆς;

Μέ τήν καύση, ἰσχυρίζονται, θά οικονομηθοῦν ἐκτάσεις πού σήμερα χρησιμοποιοῦνται ὡς κοιμητήρια. Λύνεται, ἄραγε, τό χωροταξικό πρόβλημα τῆς Ἑλλάδας ἂν τά κοιμητήριά της μετατραποῦν σέ κρεματόρια;

Λέχθηκε ἐπίσης, ὅτι τό ὅλο θέμα δέν ἄπτεται τῆς δογματικῆς τῆς Ἐκκλησίας. Ἄν ὁ εἰκονισμός τῆς βασικῆς Χριστιανικῆς ἐμπειρίας δέν εἶναι δογματικό ζήτημα, τότε τί ἄραγε εἶναι τά δόγματα; Καί ἂν κάποιος ἀπό ἐμᾶς δέν θέλωμε νά ἀκούσομε τήν φωνή τοῦ ἀπ. Παύλου κατά τόν ὁποῖον: «τό σῶμα θάβεται ἄδοξο, θά ἀναστηθεῖ ὅμως ἐνδοξο, ἐνταφιάζεται ἀνίσχυρο, θά ἀναστηθεῖ ὅμως δυνατό. Ἐνταφιάζεται σῶμα θά ἀναστηθεῖ ὅμως ζωοποιημένο ἀπό τό Πνεῦμα Θεοῦ» (Α΄ Κορ. 15,42), ἄς ἀκούσομε τουλάχιστον τήν κραυγή ἀγωνίας ἑνός Γάλλου φυχαναλυτῆ, τοῦ Michel Annis, προέδρου τῆς Γαλλικῆς Ἐταιρείας θανατολογίας, ὁ ὁποῖος σέ συνέντευξή του στήν Γαλλική ἐφημερίδα Liberation δηλώνει: «ἡ καύση εἶναι ἓνα εἶδος μεταθανάτιας αὐτοκτονίας, μία ἐπιλογή πού ὑπακούει λίγο ὡς πολύ στά ἴδια κίνητρα μέ τήν αὐτοκτονία».

† Ὁ Κισάμου & Σελίνου
ΑΜΦΙΛΟΧΙΟΣ

Τά ξωκκλήσια...

Γεμάτη είναι ή Κρήτη από Έκκλησιάκια πού στολίζουνε τά βουνά καί τίς άκρογυαλιές της καί προσθέτουνε στή γεωγραφία του φυσικού χώρου τήν αίσθηση του ύπερφυσικού καί του Μυστηρίου. Γεμάτη είναι ή Κρήτη από παλιά γκρεμισμένα καί νιόχτιστα Έκκλησιάκια, στά όποια ή θρησκευτική ψυχή του μεγάλου Μεσογειακού μας νησιού έδωσε απάντηση στο αιώνιο έρώτημα του ανθρώπου καί βρήκε τό νόημα καί τόν ύστατο σκοπό τής ζωής.

Έκκλησιάκια κτισμένα σάν άσπρα περιστέρια στίς κορυφές των βουνών κι αφιερωμένα στην Ανάληψη, τή Μεταμόρφωση καί τόν Προφήτη Ήλία, στίς μεγάλες αυτές γιορτές τής Πίστης μας, πού θυμίζουνε τόν Ούρανό καί κάνουνε τόν άνθρωπο νά «μεταμορφωθῆ» καί κείνος, νά στύψη τόν πηλό του κορμιού του σέ Πνεύμα καί νά κάμη σάν τό πουλί φτεροϋγες. Έκκλησιάκια κτισμένα στίς ρεματιές καί στά φαράγγια, μέσα σέ βαθιές σπηλιές κι' αφιερωμένα στους έρημίτες καί στους άσκητές, πού ζητήσανε νά ζήσουνε στή μοναξιά καί τήν ειρήνη για ν' ακούσουνε καλύτερα μέσα στή σιωπή των τή φωνή του Θεού καί τή φωνή τής ίδιας τής ψυχής των. Καί Έκκλησιάκια κτισμένα στίς όμορφες πλαγιές κι' αφιερωμένα στην Παρθένα Μαρία καί στίς άλλες παρθένες των Συναξαρίων μας, στίς Αικατερίνες, τίς Παρασκευές καί τίς Βαρβάρες, πού τιμούν τίς γυναίκες καί συνθέτουν τόσο άρμονικά τήν όμορφιά μέ τήν αγιότητα.

Αλήθεια ό χριστιανισμός μέ τήν άγιογραφία καί τό έορτολόγιό του, βρήκε ένα τρόπο νά κρατήση ζωντανή τή μνήμη των εκλεκτών καί των άγιων για νά τή δίδη παράδειγμα καί κουράγιο στον άνθρωπο πού αγωνίζεται. Κι' άν ή εποχή μας είναι περήφανη πώς τάχα αυτή ανακάλυψε τήν τέχνη καί τή μαγεία του κινηματογράφου, ή Έκκλησία τώρα καί δύο χιλιάδες χρόνια κρέμασε πάνω στά εικονοστάσια των ναών της τήν εικόνα καί τήν έκαμε μυσταγωγικό θέαμα για τά μάτια καί τή μυστική όραση του ανθρώπου. Καί στην εικόνα αυτή τοποθετήθηκε ό άνθρωπος: φτωχός καί πλούσιος, δυνατός καί ταπεινός, Βασιλιάς καί ζητιάνος, ληστής καί άγιος, άμαρτωλός καί δίκαιος, μά πάντα άνθρωπος πού ναι λυτρωμένος ή επί τέλους αγωνίζεται για τή λύτρωσή του.

Καί τά Έκκλησιάκια αυτά έχουνε τό καθένα τήν ιστορία των: Έδω έζησε ό τάδε έρημίτης πού τρωγε κουκούτσια από τούς θάμνους καί

Του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Γέροντος από Κισάμου & Σελίνου κ.κ. Ειρηναίου

προσευχόταν μερόνυχτα στή σπηλιά του. Έκει οι βοσκοί βλέπανε κάθε βράδυ ένα φως μέσα στο φαράγγι καί βρισκανε τήν εικόνα τής Αγίας Σοφιάς, πού 'φευγε από τήν Πόλη όταν οι Άγαρηνοί πατήσανε τό Μέγα Μοναστήρι. Η Κρήτη είναι γεμάτη από Βυζάντιο... από χριστιανικό Βυζάντιο. Έδω οι χριστιανοί νικήσανε τούς Τούρκους καί κτίσανε τόν 'Αι Γιώργη, πού ρθε μέ τ' άλλογο στή μάχη καί διαγούμισε τούς άπιστους, κι εκεί κρεμάσανε έναν παπά πού, όταν φεύγανε οι άλλοι, εκείνος στάθηκε ν' αποτελειώση τή λειτουργία του. Έδω σκοτώθηκε ό «τσελεπής» καί κεί θάψανε τόν Κανδανολέοντα, τόν ήρωα τής Κρήτης στά Βενετσιάνικα χρόνια. Έδω λειτουργήσανε οι χαϊνηδες (οι άρματωλοί καί κλέφτες τής Κρήτης στά δύσκολα χρόνια) κι' έδω οι γιαγιάδες κι' οι μανάδες μας θρηνήσανε τούς άντρες καί τά παλληκάρια των.

Έκκλησιάκια αφιερωμένα στή μνήμη των Μαρτύρων καί γεμάτα τά ίδια από τά μαρτύρια τής Κρήτης. Έκκλησιάκια μαυρισμένα από τίς φωτιές των έχθρών κι' από τούς στεναγμούς των πατέρων μας. Κονίσματα των άγιων πού χουν άπάνω των σπαθιές καί βγαλμένα μάτια από τά ξίφη των άπίστων καί τοίχοι πού κοκκινίζουν άκόμη από τό αίμα των πατέρων μας πού σφάχτηκαν σάν νέοι μάρτυρες, μπροστά στο θυσιαστήριο τής Αγίας Τράπεζας.

Υπάρχει όμως καί ή άλλη ιστορία των ξωκκλησιών μας. Μιά άλλη ιστορία πλειό ειδυλλιακή.

Έδω γινήκανε τά βαπτίσια του τάδε Κρητικού καί στρωθήκανε στ' αυλοπέζουλα τής Έκκλησιάς οι τάβλες τής Κρητικής άρχοντιάς. Έδω στο πανηγύρι του Αγίου... συναντηθήκανε οι κουμπάροι κι οι συντέκνοι, οι φίλοι κι οι

ἀδερφοχτοί για νά χαροῦνε τή φιλία των καί νά τήν τραγουδήσουνε σέ γκαρδιακά τραγούδια:

*Οί φίλοι ὅταν θά σμίξουνε ἡ γῆς ἀναδακρῶνει
καί τά βουνά ραΐζουνε κι' ἡ θάλασσα βουρκῶνει.*

Ἐδῶ συναντηθήκανε τά νειᾶτα τῆς Κρήτης, οἱ μερακλήδες, οἱ τραγουδιστές, οἱ μαυρομμάτες κι οἱ ξανθιές. Ἐδῶ σύρανε τό χορό τά σεμνά καί παρθενικά νειᾶτα τῆς Κρήτης, κι' ἐδῶ δῶκανε τόν ὄρκο τῆς αἰώνιας ἀγάπης:

*Σ' ἐκκλησιδάκι ἐρημικό μολυβοσκεπασμένο
ἐκεῖ μέ βάλαν κι' ἔμνωξα, κόρη ξανθιά, για σένα.*

Ἐκκλησάκια τῆς Κρήτης! Λατρεία τοῦ Θεοῦ καί πολιτισμός τοῦ ἀνθρώπου. Λατρεία τοῦ ὑπερφυσικοῦ καί ἀγαλλίαση τοῦ ἀνθρώπου. Ἀλήθεια, πῶς ἦταν μιά φορά τούτη ἡ ὠραία σύνθεση; Ὅλη ἡ γῆϊνη σφαῖρα φωτισμένη ἀπό τήν πίστη, ὅλη ἡ ζωή τοῦ ἀνθρώπου καθαγιασμένη ἀπό τήν Ἐκκλησία. Κι' ἡ γέννηση κι' ὁ θάνατος, καί ἡ χαρά κι' ὁ πόνος. Κι' ἡ δουλειά κι' ὁ μόχθος, κι' ἡ φτώχεια καί ἡ ἀρχοντιά.

Καί μεῖς σήμερα; Κρατοῦμε τή γῆ μὰ δέν ἔχομε τόν οὐρανό, ἔχομε λευτεριά μὰ δέν εἶμαστε λεύτεροι. Ἐχομε φωμί μὰ μᾶς λείπει ἡ γλύκα τοῦ φωμιοῦ. Ἐχομε πρόοδο μὰ δέν ἔχομε χαρά. Τά σίδηρα τραγουδοῦνε κι' ἀλλαλάζουνε γύρω μας, μὰ ἡ δική μας ἡ καρδιά μένει βουβή καί πένθιμη. Ἐχομε μεγάλες Ἐκκλησιές μὰ εἶναι ἄδειες... καί πλειότερα ἄδεια εἶναι ἡ ἴδια ἡ ψυχὴ μας. Ποιός εἶχε τάχα δίκιο; Ἐμεῖς ἢ οἱ παπποῦδες μας; Τά πράγματα μιλοῦνε...

Ἐκκλησάκια τῆς Κρήτης, χίλιες φορές χαλασμένα ἀπό τήν ἀπιστία καί τήν βαρβαρότητα τῶν περασμένων καιρῶν καί χίλιες φορές ξαναχτισμένα ἀπό τήν πίστη καί τήν εὐσέβεια τῶν πατέρων μας. Ἐκκλησάκια τῆς Κρήτης καθαγιασμένα ἀπό τοὺς Ἁγίους τοῦ Θεοῦ κι' ἀπό τά δάκρυα τῶν πατέρων μας. Ἐραγε θά μπορέσετε νά μείνετε ὀρθά στή νέα ἀπιστία τῶν καιρῶν μας; Ἐραγε θά βρίσκωνται παπάδες νά σᾶς λειτουργοῦν καί σεμνές κοπέλλες ν' ἀνάβουν τά καντήλια σας; Θά σμίξουνε ἄραγε ἀκόμη μιά φορά ὁ φαλμός κι' ἡ λύρα τῆς Κρήτης στίς ἔρημες αὐλές σας; Πολλοί φροντίζουνε νά σταθῆτε μόνο θλιβερά ἀπομεινάρια καί μουσεῖα μιᾶς πίστεως πού πέθανε πλειά...

Μὰ μεῖς γνοιαζόμαστε νά μείνη ζωντανή ἡ πύρινη φλόγα στήν καρδιά τῆς Κρήτης... Ἡ φλόγα ἐκείνη πού σᾶς ξανάκτισε ἀμέτρητες φορές στό χαλασμό τοῦ χρόνου. Ἡ φλόγα ἐκείνη πού τήν ἔκαμε τραγούδι καί καῦμό ἡ θρησκευτική ψυχὴ τῆς Κρήτης.

*Ἀϊδιάρετέ με τό φτωχό νά κτίσω μοναστήρι
νά λειτουργοῦντ'οἱ χριστιανοί καί νά μεταλαβαίνουν...
καί νά βαφτίζουνε παιδιά.*

Κι' ἡ Κρήτη δέν πρέπει ν' ἀρνηθῆ τήν ἀθάνατη ψυχὴ της...

** Ἀπό τό Βιβλίο τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Γέροντος ἀπό Κισιάμου & Σελίνου
κ.κ. Εἰρηναίου «Ὁ Χριστός σημάδεψε τήν Κρήτη»*

Τά μερίδια τῆς κάθε μέρας

Κάθε πρωΐ πού ξυπνάμε, πέρα από τίς άλλες ὁδηγίες πού μᾶς δίνουν γιά μιὰ εὐχάριστη καί δημιουργική ζωή, καί τώρα μάλιστα μέ τήν πλειάδα τῶν τροφολόγων, διαιτολόγων καί συναφῶν ειδικοτήτων, θά πρέπει, ἀφοῦ εὐχαριστήσαμε τόν Θεόν, γιά τή «ξημερωθήκαμε», νά τόν παρακαλέσουμε νά περάσουμε σύμφωνα μέ τό θέλημά Του καί τόν φωτισμό Του τήν καινούργια ἡμέρα.

Εἶναι πολλές οἱ προσευχές-εὐχές καί οἱ ὕμνοι πάνω σ' αὐτό. Ἀπό ὅλα αὐτά παίρνω τήν 12ην εὐχὴν τοῦ Ὁρθρου πού λέγει ὁ ἱερεὺς τήν ὥρα πού διαβάζει ὁ ἀναγνώστης τόν «ἐξάψαλμον»: «*Αἰνοῦμεν, ὑμνοῦμεν, εὐλογοῦμεν καί εὐχαριστοῦμεν σοι, ὁ Θεός τῶν πατέρων ἡμῶν, ὅτι παρήγαγες τήν σκιάν τῆς νυκτός, καί ἔδειξας ἡμῖν πάλιν τό φῶς τῆς ἡμέρας. Ἄλλ' ἵκετεῦομεν τήν σὴν ἀγαθότητα. Ἰλάσθητι ταῖς ἀμαρτίαις ἡμῶν... Λάμψον ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν τόν ἀληθινόν Ἥλιον τῆς δικαιοσύνης σου. Φῶτισον τόν νοῦν ἡμῶν καί τὰς αἰσθήσεις ὅλας διατήρησον, ἵνα ὡς ἐν ἡμέρᾳ εὐσχημόνως περιπατοῦντες τήν ὁδόν τῶν ἐντολῶν σου καταστήσωμεν εἰς τήν ζωὴν τήν αἰώνιον, ὅτι παρά σοί ἐστίν ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς, καί ἐν ἀπολαύσει γενέσθαι καταξιωθῶμεν τοῦ ἀπροσίτου φωτός».*

Ἔτσι πρέπει νά ἀρχίζει ἡ ἡμέρα κάθε χριστιανοῦ: **Εὐχαριστηριακά καί ἱκετευτικά.** Εὐχαριστηριακά, γιά τὸν Θεόν μᾶς ἔδειξε «πάλιν τό φῶς τῆς ἡμέρας», καί ἱκετευτικά «ἵνα ὡς ἐν ἡμέρᾳ εὐσχημόνως περιπατοῦντες τήν ὁδόν τῶν ἐντολῶν σου, καταστήσωμεν εἰς τήν ζωὴν τήν αἰώνιον».

Γιά νά πραγματοποιηθεῖ ἡ ἱκεσία μας αὐτή, καί, μέ ἄλλα λόγια, γιά νά εἶναι χριστιανική ἡ κάθε ἡμέρα μας, πρέπει τρία πράγματα νά βρίσκουν θέση στήν ἡμέρα μας.

1) **Τό μερίδιο τοῦ Θεοῦ:** Ἴσως αὐτό ν' ἀκούγεται παράξενο, καί ὅμως μιὰ πρᾶξις ἀγάπης - μιὰ προσευχή στήν ἀγαθότητά Του, στήν δύναμή Του, στήν εὐσπλαχνία Του. Μιὰ ὀλόψυχη ὑποταγή στό θέλημά Του, μιὰ ἔμπρακτη, μέ ὅ,τι αὐτό συνεπάγεται, ἐφαρμογή τοῦ «γεννηθῆτω τό θέλημά σου». Καί μιὰ φωνή συμπάθειας πρὸς τοὺς ἀμαρτωλοὺς. Δηλαδή νά προσευχόμεστε ὄχι μονάχα γιά τήν συγχώρηση τῶν ἀμαρτιῶν μας (σωτηρία μας), ἀλλά καί γιά τοὺς συναμαρτωλοὺς ἀδελφοὺς μας χριστιανοὺς.

2) **Τό μερίδιο τοῦ πλησίον:** Αὐτό ἔρχεται

*Τοῦ Πανοσιολογιώτατου Ἀρχιμανδρίτου
Ἱγνατίου Θ. Χατζήνικολάου
Θεολόγου - π. Λυκείδρου - Ἀκαδημαϊκοῦ
Τερακίρικοσ τῆς Ἱ.Μ. Κισσίου & Σελίνου*

ὡς συνέχεια τοῦ παραπάνω. Δέν εἶναι μονάχα νά ποσευχόμεστε γι' αὐτόν, ὑπάρχουν πολλοὶ οἱ τρόποι καί οἱ εὐκαιρίες νά ἐκπληρώσουμε τό χρέος μας πρὸς τό μερίδιό του. Μιὰ λέξις παραρηγορίας. Μιὰ λέξις εὐχάριστη, καί μάλιστα σέ μιὰ ἐποχὴ μοναξιάς καί ἐγωπάθειας. Μιᾶς μοναξιάς, πού εἶναι ὁ φρικτότερος πόνος. Εἶναι, ἄλλωστε, γνωστὴ ἡ εὐαγγελικὴ περικοπή τοῦ παραλύτου (Ἰωάν. 5, 1-15), πού ὁ Χριστὸς τὸν ρωτᾷ: «*θέλεις νά γίνεις καλά;*» Κι' ἐκεῖνος δέν ἀνταποκρίνεται στό ἐρώτημά Του, ἀλλὰ τοῦ φωνάζει τό ἐπὶ 38 χρόνια δράμα του: «*Κύριε, ἄνθρωπον οὐκ ἔχω...*» (Ἰωάν. 5,7). Ἐπίσης νά τοῦ ποῦμε μιὰ λέξη πού θά τὸν οἰκοδομήσει ψυχικά. Νά τὸν ἐξυπηρετήσουμε ὅταν δέν μπορεῖ. Νά τοῦ πάρουμε κάποιον ἀπὸ τὰ βάρη του οικονομικά, οἰκογενειακά. Νά τὸν τιμήσουμε μέ τήν εὐγένεια καί τήν διακριτικότητά μας. Μέ ἄλλα λόγια «*ἀλλήλων τὰ βάρη βαστάζετε*». (Γαλ. 6,2).

3) **Τό μερίδιο τῆς ψυχῆς:** Νά μὴν περνᾷ μιὰ μέρα χωρὶς προσευχὴ-προσευχὴ θερμῆ, εὐλαβικῆ, ταπεινῆ καί σύμφωνα μέ τό θέλημα τοῦ Θεοῦ. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος θά μᾶς προτρέψει «*ἀδιαλείπτως προσεύχεσθε*». (Α' Θεσ. 5,17). Νά μὴν περνᾷ χωρὶς θρησκευτικὴ μελέτη, πού ἀνυψώνει καί φωτίζει τὸν νοῦν. Πού ἐξαγιάζει τήν καρδιά καί δυναμώνει τήν θέληση.

Νά μὴν περνᾷ οὔτε ἓνα λεπτό μέ ἀργία, μέ ἀδράνεια, μέ ἀστάθεια, μέ ἀποθάρρυνση μέ θεληματικὴ μελαγχολία καί πίεση. Νά μὴν παραλείπεται, νά μὴν παραμελεῖται, νά μὴν ἀναβάλλεται καί τό μικρότερο καθήκον, ὅσο μικρό κι ἂν εἶναι καμμιά φορά...

Νά μὴν πέφτει κανεὶς τό βράδυ στό κρεβάτι του, ἂν φυσικά δέν προσευχηθεῖ, ἂν δέν ὑπάρχει τάξις γύρω του καί εἰρήνη στήν ψυχὴ του. Κι ἡ μεγαλύτερη εἰρήνη, γαλήνη κι εὐτυχία τῆς ψυχῆς εἶναι νά κυλήσει ἡ ἡμέρα «ἀνώδυνα, ἀνεπαίσχυντα, εἰρηνικά» καί μέ τὴ μαρτυρία τῆς συνειδήσεως, ὅτι κανέναν δέν πληγώσαμε, κανέναν δέν ἀδικήσαμε, κανέναν δέν σταυρώσαμε. Τό ἀντίθετο, δώσαμε δροσιά, ἐλπίδα, φῶς ἡλιακίδια, ξάστερο οὐρανὸ καί ἀληθινὴ εὐτυχία ἰδίως στοὺς ἀπόμακρους καί ἀδικημένους. □

ΕΠΑΝΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΣ ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ ΚΑΙ ΟΧΙ ΕΦΗΣΥΧΑΣΜΟΣ

«Πάντα χορηγεί τό Πνεῦμα τό Ἅγιον»

Τοῦ Αἰδεσιμολ. Πρωτοπρεσβυτέρου
Ἐμμανουήλ Μπαριωτάκη
Ἀρχιερ. Ἐπιτρόπου τῆς Ἱ. Μ. Κισάμου & Σελίνου

Πεντηκοστή ἐορτάσαμε καί Πνεύματος ἐπιδημία, καθώς ὅλοι ἐμεῖς οἱ κατ' ἐπίγνωση Χριστιανοί, κληρὸς καί λαός, στούς ἀνά τήν οἰκουμένη Ὁρθόδοξους ναούς κλίναμε τά γόνατα τῆς ψυχῆς καί τοῦ σώματος, αἰτούμενοι ἀπό τήν Ἀρχίφωτη καί Ζωαρχική Τριάδα πλούσια τή χάρη καί τίς δωρεές Τῆς.

Καί ἂν ὁ κόσμος καί ὁ ἄνθρωπος κάθε ἐποχῆς εἶχε ἀνάγκη, τῆς ἄπλετης ἐκείνης χάριτος τοῦ Θεοῦ καί τοῦ θείου φωτισμοῦ Του, ὁ σημερινός ἄνθρωπος χρειάζεται ἕνα ριζικό ἐπανευαγγελισμό στήν ζωή καί τήν πορεία του, πάντα μέ τήν ζωογόνα αὖρα καί πνοή τοῦ Παρακλήτου.

Δυστυχῶς σήμερα φαίνεται ὀλοκάθαρα ὅτι, οὔτε τά πολιτικοκοινωνικά καί οἰκονομικά κατεστημένα, οὔτε ἡ σύγχρονη κουλτούρα καί ὁ πολιτισμός, οὔτε οἱ τέχνες καί οἱ ἐπιστῆμες, οἱ φιλοσοφίες καί τά «πιστεύω» τοῦ ἀνθρώπου μπόρεσαν καί μποροῦν νά τόν λυτρώσουν.

Ὁ σημερινός ἄνθρωπος παγιδευμένος ἀπό τόν μηδενισμό καί τήν ἀθεΐα κατάφερε, ἴσως, τήν ἡδονική ἀπόλαυση, τήν ἱστορικότητα χωρίς τήν ὑπερβατικότητα, τόν καταναλωτισμό χωρίς τήν πνευματικότητα, τήν τελετουργία χωρίς τόν Θεό, ἀλλά καί τήν πανωλεθρία σέ ὅλα τά ἐπίπεδα τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς του.

Ὁ ἄνθρωπος τῶν τελευταίων αἰώνων ρήμαξε τήν ψυχή του καί κατέστρεψε τήν ζωή του θεοποιώ-

ντας τήν ὕλη, τήν ἡδονή καί ὅλες τίς σατανικές δυνάμεις πού τόν κατακλύζουν.

Τό θηρίο καί ὁ τρόπος πού ἐπιτίθεται εἶναι πιό μελετημένος καί πιό ὕπουλος καί οἱ ἐχθροί τοῦ ἀνθρώπου ἀλλά καί τοῦ Θεοῦ, κρύβουν τά πρόσωπά τους καί ἀγωνίζονται νά ἀποθεοποιήσουν τή γῆ. Ζητοῦν ἐπίμονα ἀπό τόν λαό νά ξεχάσει τόν Θεό του, νά κλείσει τό στόμα του ἀδιαμαρτύρητα, νά σκύψει τό κεφάλι καί νά δεχθεῖ τήν τραγική σημερινή κατάσταση σάν κάτι τό γενικό, τό φυσιολογικό.

Ὅμως φαίνεται λησμονήσαν, ὅτι τό φῶς τοῦ Παρακλήτου δέν κατάφεραν νά τό κρύψουν. Ἡ βίαιη πνοή Του, ἤρθε καί ἔρχεται ξανά στούς Χριστιανούς, στούς ἀνθρώπους τούς ἀπλούς, πού ἴσως νά μὴν βρίσκονται στό πνευματικό ἐπίπεδο τῶν κατακομβῶν, ἀλλά δέν Τό ἀπορρίπτουν καί εἶναι ἐπιδεκτικοί τῶν θείων δωρεῶν Του. Ἐρχεται νά διατρανώσει τήν σωστική παρουσία Του στόν κόσμο καί τήν εὐεργετική προσφορά Του, ἀλλά καί νά διδάξει ἔτι, ὅτι τόν πρῶτο ἀλλά καί τόν τελευταῖο λόγο στήν ἀνθρωπότητα τόν ἔχει Ἐκεῖνος, ὁ πανταχοῦ παρών, ὁ τά πάντα πληρῶν καί ἐλέγχων.

Ἐρχεται νά ὑπομνήσει στούς πάντες ὅτι ἤρθε ἡ ὥρα γιά πνευματική ἀφύπνιση καί ἐπανάσταση, ἀφύπνιση ψυχῆς καί συνείδησης. Ναί! ἤρθε ἡ ὥρα ἀδελφοί μου, ἐσεῖς πού διαβάζετε τίς ἀπλές αὐτές σκέψεις ἀλλά καί ὅλοι μας, ἐνωμένοι «εἰς ἕν» ὡς Σῶμα Χριστοῦ νά ξαναβροῦμε τήν χαμένη πίστη μας, τή χριστιανική πορεία μας καί νά ἀγωνισθοῦμε μέ τόλμη καί θάρρος ἐναντίον ὄλων τῶν τύπων τῆς καταπίεσης καί ὑποδούλωσής μας.

Μή λησμονήσουμε ποτέ ὅτι Ἐκεῖνος, ὁ Παράκλητος, ὁ Κύριος καί Θεός μας εἶναι πάντοτε παρών στή ζωή μας, στήν ἱστορία μας, μυστικά καί μυστηριακά, ἀκόμα καί στήν πρακτική ζωή τῶν πιστῶν Του.

Οἱ κάθε λογῆς ἐχθροί τοῦ Θεοῦ καί τοῦ ἀνθρώπου, ἐκεῖνοι πού προκάλεσαν καί συνεχίζουν νά προκαλοῦν μαρτύριο στό λαό, ἀποδείχτηκαν ἄθλιοι καί ξεγυμνώθηκαν, ἀφοῦ, ὅσο καί νά προσπάθησαν νά παρουσιάσουν τήν ἀθεΐα, τόν πανσεξουαλισμό καί τόν ὕλισμό ὡς φῶς, φάνηκε τό σκοτάδι τους, καί φάνηκαν καθαρά οἱ πονηρές γραμμές τῆς προόδου των, πού ἀπλῶς κατάφεραν νά ἀγριέψουν τόν ἄνθρωπο καί νά φυλακίσουν τή σκέψη καί τή ζωή του.

συνέχεια στη σελίδα 74

Ἡ ἔνοχη σιωπή τῶν καλοβολεμένων!

Τοῦ Μοναχοῦ Μωυσέως Ἀγιορείτου

Επιτρέψτε μου παρακαλῶ σήμερα μία δημόσια ἐξομολόγηση. Ἄν καί θά μπορούσα νά πῶ πῶς ὅλα τά κείμενα πού ὑπογράφω εἶναι, ἄλλα λιγότερο καί ἄλλο περισσότερο, μᾶλλον ἐξομολογητικά. Σέ κάποιο προηγούμενο ἄρθρο μου εἶχα γράψει γιά μία ἀνεπίτρεπτη σιωπή τῶν ἰθυόντων. Εἶναι γεγονός ὅτι ὑπάρχει μία ἰσχυρή οὐδετερότητα κάποιων πολλῶν καλοβολεμένων, πού εἶναι ἀρκετά ἐνοχλητική. Πρόκειται γιά καλούς ἀνθρώπους πού λένε ναί σέ ὅλα, γιά νά τά πηγαίνουν καλά μέ ὅλους.

Δέν γνωρίζω, ἀλήθεια, πόσο καλοί μπορεῖ νά εἶναι ὅλοι αὐτοί οἱ ἄνθρωποι, ὅταν μάλιστα ἔχουν καί ὑπεύθυνες θέσεις καί δέν θέλουν νά τά χαλάσουν μέ κανένα. Νά μήν ἔχεις ἀποψη γιά τίποτε, νά σιωπᾶς συνεχῶς, νά συμφωνεῖς καί ὅταν δέν συμφωνεῖς, μόνο καί μόνο γιά νά περνᾶς καλά, εἶναι ἄνανδρο καί ἀνέντιμο. Ἀκόμη καί ὅταν προσκαλοῦνται γιά νά μιλήσουν καί κοιτοῦν πῶς νά περάσει ἡ ὥρα γιά νά μή μιλήσουν, εἶναι τραγικό. Ἄνθρωποι ὑπεύθυνοι καί νά

παρουσιάζονται καλοντυμένοι, σέ πανηγύρια, ἐορτές καί τελετές, χρόνια τώρα, δίχως καμία ἀναφορά στήν κατηφόρα τοῦ τόπου.

Ὁ κόσμος νά περιμένει ἐναγώνια νά ὑψωθεῖ μία φωνή σοβαρή, συνετή, σεμνή, διακριτική, γνήσια, ἀληθινή, ὅταν ὅλα γύρω καταστρέφονται, καί ν' ἀκοῦς λόγους περί τῆς ωραίας καί ἱερῆς σιωπῆς. Ὁ φόβος νά κατατεθεῖ νηφάλια γνώμη, πού δέν θά χαϊδεύει αὐτιά, δέν θά πρέπει νά ὑπάρχει σέ κρίσιμες στιγμές. Δέν εἶναι ὥρα γιά κρυφτό καί ἀπομόνωση. Δέν μπορεῖ νά ψηφίζεις δίχως γνώση, μελέτη καί προσοχή. Νά συμφωνεῖς συνεχῶς μέ τούς προλαλήσαντες σ' ἓνα διαβουλευόμενο σῶμα, δέν νομίζω ὅτι εἶναι σοβαρό. Ν' ἀπέχεις ἀπό τούς ἀγῶνες τῶν ἐπαγγελματικῶν κλάδων, δίνεις χῶρο σέ αὐτούς πού δέν θέλεις ν' ἀκοῦς καί νά σ' ἐκπροσωποῦν.

Ὅσοι δέν μιλοῦν, δίνουν τή θέση τους σέ αὐτούς πού δέν πρέπει νά μιλοῦν. Ἀπό καιρό ἔχουν γεμίσει τά τηλεοπτικά παράθυρα ἀπό

■ ■ ■ ■ ■
συνέχεια ἀπό τή σελίδα 73

Σήμερα ἀδελφοί χρειάζεται ἀγώνας, μέγας ἀγώνας, διπλός ἀγώνας. Ἀγώνας, πρῶτον, γιά νά ἐπανευαγγελιστοῦν οἱ χριστιανοί, δηλαδή νά ξαναβροῦν τό γνήσιο δρόμο τους καί δεύτερον, γιά νά ἐκχριστιανιστοῦν οἱ μή χριστιανοί, οἱ παγανιστές νά ἐγκαταλείψουν τήν ἐσφαλμένη πορεία τους καί νά βροῦν τό φῶς τῆς ἀλήθειας. Χρειάζεται νά δοῦμε κατάματα τήν σημερινή πραγματικότητα καί πάντοτε ἐνωμένοι νά ξαναποκτήσουμε τήν χριστιανική διαβίωση, τήν πνευματική τελειότητα, τήν ἀλληλεγγύη καί ἀδελφικότητα καί τόν σωστό χαρακτήρα τῆς ζωῆς μας.

Σήμερα ὅσο ποτέ, χρειάζεται οἱ πνευματικοί ταγοί τοῦ λαοῦ μέ θάρρος καί πίστη νά ἡγηθοῦν αὐτῆς τῆς ἀφύπνισης καί εἰρηνικῆς ἐπανάστασης, νά σημάνουν δυνατά τήν καμπάνα τοῦ οὐρανοῦ γιά νά ἡχήσει πρὸς κάθε κατεύθυνση, ἀπό τό παλάτι μέχρι τήν καλύβα τό, Μετανοεῖτε. Ἡ μετάνοια, ὁ ἀγώνας καί ἡ ἀλλαγὴ εἶναι τό κλειδί τῆς σωτηρίας. Μόνο τότε καί ὑπό τήν καθοδήγηση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τῆ συνδρομῆ καί τήν πρεσβεία τῶν Ἁγίων μας θά ζήσουμε χαρούμενα τή ζωή, προσευχόμενοι καί κοινωνοῦντες, ἀγαπώμενοι καί ἀγαπῶντες καί ἀξιούμενοι τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ. □

«μαϊντανούς» και «παπαγαλάκια» πού μιλοῦν ἀκατάσχετα κρίνοντας εὐκολα τούς πάντες καί τά πάντα. Εἶναι ἀνάγκη νά λύσουν τή σιωπή τους ὀρισμένοι ἰθύνοντες, γιά νά πληροφορήσουν ὑπεύθυνα τούς σέ μεγάλη ἀπορία εὐρισκομένους. Ὑπάρχει σιωπή κακή, νοσηρή, φοβισμένη, ἔνοχη, ἀδικαιολόγητη. Ὁ κόσμος δέν εἶναι κουτός. Δέν ξεγελιέται εὐκολα πάντοτε. Νά τή χαρακτηρίζεις τή σιωπή ὡς προερχόμενη ἀπό σεμνότητα καί ταπεινότητα, δέν πείθεις, ὅταν ὄλα καίγονται γύρω σου τόσο γρήγορα.

Ἡ φλυαρία, κενολογία, ἀερολογία, περιττολογία καί κουτοπονηριά κάποιων ἀφελῶν φλύαρων δέν δικαιολογεῖ τήν ἐπικίνδυνη σιωπή ἄλλων. Ἡ σιωπή δέν εἶναι πάντοτε ἡ καλύτερη στάση, λύση, ἄμυνα κι ἐπιλογή. Ἡ ἀπεραντολογία δέν εἶναι ἔξυπνη τοποθέτηση, ἀλλά κουράζει, φθείρει καί ἐκθέτει. Οἱ τοιουτοτρόπως σιωπῶντες καί φλυαροῦντες λαθεύουν σίγουρα καί ἀφήνουν τό χῶρο γιά ἄλλους ἐπιτήδειους πονηρούς. Εἶναι καιρός νά ψάξουμε νά βροῦμε τό μέτρο, τή μέση ὁδó, τήν ἰσορροπία, τή λογική, τή σοβαρότητα, τή σύνθεση, τήν ἄρμονία καί τή συνεννόηση.

Ὁ δολοφονημένος στήν Ἀμερική, γιά τήν ὑπεράσπιση τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων, νέγρος πάστορας Μάρτιν Λουῦθερ Κίνγκ εἶχε πει μία σοφή κουβέντα: «Ἡ γενιά μας θά πρέπει νά

ἀπολογηθεῖ, ὄχι τόσο γιά τίς κακές πράξεις τῶν μοχθηρῶν ἀνθρώπων, ὅσο γιά τήν ἀποτρόπαιη σιωπή τῶν καλῶν ἀνθρώπων...» Δέν πρέπει ν' ἀπολογηθοῦμε; Ὑπερβάλλει; Δέν ἔχει δίκιο; Γιά τίς κακίες τῶν συνανθρώπων μας ἔχουμε ἕνα ποσοστό εὐθύνης, γιατί δέν τούς συνδράμαμε στό ἀγαθό καθόλου. Ἐμεῖς οἱ ὑποτιθέμενοι καλοῖ γιατί δέν ἀφήσαμε τήν ἀνεμελιά, τή νωθρότητα, τό χουζούρι, τό βόλεμα, τήν ἡσυχία μας, ἀπέναντι στά μεγάλα προβλήματα τῶν γύρω δυστυχισμένων, ἀναγκασμένων, πονεμένων καί ταλαιπωρημένων ἀδελφῶν μας; Ἐμεῖς οἱ τόσο καλοῖ συχνά ἀκολουθήσαμε μία καλά ἐπιλεγμένη σιωπή, ἡ ὁποία τελικά ἦταν ἀποτρόπαιη, ἀφοῦ βασάνισε παραμελημένους πλησίον μας. Ἡ σιωπή μερικές φορές σέ ὑψηλά ἐπίπεδα ἀνθρώπων εἶναι χειρότερη ἀπό τή βλασφημία. Νά μέ συγχωρεῖτε γιά τήν αὐθόρμητη αὐτή ἐξομολόγηση. Ἀπό καιρό τά σκεφτόμουν κι ἤθελα νά τά πῶ. Ἔχει δίκιο ὁ Μ.Α.Κίνκ.

Βέβαια ὡς μοναχός θά ἔπρεπε νά σιωπῶ. Νά πού σιωποῦν ἄλλοι, πού δέν εἶναι μοναχοί. Μετανιώνεις πάλι πού μίλησαν, γιατί τά ἔκαναν θάλασσα. Ἄς κινεῖται κανεῖς κατά συνείδηση κι ὄχι φοβούμενος, ντρεπόμενος καί δειλιάζοντας συνεχῶς, καταθέτοντας λόγο ἀνυπόκριτο, ἐγκάρδιο, ἀληθινό.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Ἡ Ἱερά Μητρόπολις Κισάμου & Σελίνου ἀνακοινώνει τήν πρόθεσή της ὅπως ἐκδόσει Λεύκωμα - τιμῆς, εὐγνωμοσύνης καί εὐχαριστίας ἔνεκεν - τό ὁποῖο θά περιλαμβάνει φωτογραφίες καί σύντομα κείμενα ἀπό τήν ζωή, τήν διακονία, προσφορά καί πορεία τοῦ πολυσέβαστου Γέροντος Μητροπολίτου ἀπό Κισάμου & Σελίνου κ. Εἰρηναίου. Ἡ συλλογή τοῦ ὑλικοῦ ἔχει ἤδη ἀρχίσει καί γι' αὐτό τό σκοπό ἔχει συσταθεῖ ἐιδική ἐπιτροπή ἐπεξεργασίας καί ἐπιλογῆς του. Ὅσοι διαθέτουν φωτογραφίες ἢ κείμενα πού θεωροῦν ὅτι μποροῦν νά δημοσιευθοῦν στό ἐν λόγω Λεύκωμα καί ἔφ' ὅσον τό ἐπιθυμοῦν, παρακαλοῦνται ὅπως ἐπικοινωνήσουν μέ τόν ὑπεύθυνο συλλογῆς τοῦ ὑλικοῦ κ. Ἀντώνιο Βακάκη, Γραμματέα τῆς Ἱ. Μητροπόλεως στά τηλ. 28220-22018, 22128 τίς ἐργάσιμες ἡμέρες καί ὥρες, ἕως 30 Ἰουλίου. Μέ εὐθύνη τῆς Μητροπόλεως τό ὑλικό πού θά συλλεχθεῖ θά ἀρχειοθετηθεῖ καί θά ἐπιστραφεῖ στούς κατόχους του.

ΑΝΝΟΥΣΑΚΕΙΟ ΙΔΡΥΜΑ

40 Χρόνια προσφορᾶς καί διακονίας στὸν πάσχοντα συνάνθρωπο.

Παρελθόν, παρόν καί μέλλον...

Σέ μία κατάμεστη αἴθουσα συνεδρίων τῆς Ὁρθόδοξης Ἀκαδημίας Κρήτης, φιλοξενήθηκε ἡ ἐκδήλωση γιά τά 40 χρόνια προσφορᾶς τοῦ Ἀννουσάκειου ἰδρύματος, πού στηρίζει κοινωνικές ἀνάγκες πρός τόν πάσχοντα συνάνθρωπο, τόν ἡλικιωμένο, τόν ἀνήμπορο.

Οἱ διοργανωτές: Ἱερά Μητρόπολη Κισάμου καί Σελίνου, Νομαρχιακή Αὐτοδιοίκηση Χανίων, Ἐθελοντικός Σύνδεσμος «Φίλοι τοῦ Ἀννουσάκειου ἰδρύματος», κάλεσαν τήν εὐρύτερη κοινότητα γιά συμμετοχή, ὥστε νά δοθεῖ ἕνα δυναμικό παρών στήν κοινωνική ἐπιταγή νά συνεχιστεῖ ἡ ὑποστήριξη πρός τόν ἀναξιοπαθοῦντα συνάνθρωπο. Ἡ ἀνταπόκριση τοῦ κόσμου ἦταν μεγάλη, εἰλικρινής καί δυνατή γιά νά σταλεῖ ἀπό τό Κολυμπάρι, τήν Τετάρτη 2 Ἰουνίου 2010 ἕνα ἡχηρό μήνυμα συμπαράστασης καί ἀλληλεγγύης πρός τό πολύτιμο γιά τήν κοινωνία ἔργο τοῦ Ἰδρύματος, σέ μία μακρά πορεία ἀνθρωπιστικῆς ἀποστολῆς.

Ἐκπρόσωποι τῆς Πολιτείας, τῆς τοπικῆς αὐτοδιοίκησης κοινωνικῶν φορέων, συλλόγων καί ἐνοριῶν, ἡ κοινωνία γενικότερα στό σύνολό της, ἀπό ὅποιο μετερίζι καί ἂν βρῖσκεται ὁ καθένας, συμμετεῖχε μέ εἰλικρινή εὐαισθησία καί ἀγωνία γιά τό μέλλον τῶν εὐπαθῶν ὁμάδων. Μέ τήν παρουσία του ὁ κόσμος θέλησε νά τιμήσει τόν Πρωτεργάτη καί Ἰδρυτή αὐτῆς τῆς μεγάλης προσφορᾶς, τόν γέροντα Εἰρηναῖο, νά εὐχαριστήσῃ τόν ἄξιο συνεχιστή καί καθοδηγητή νέων στόχων καί ὁραμάτων, σημερινό Μητροπολίτη κ. Ἀμφιλόχιο, ἀλλά καί νά προβληματιστεῖ μέσα ἀπό τόν ἀντικειμενικό σχολιασμό τοῦ δημοσιογράφου Καμπουράκη Δημήτρη γιά τήν πραγματικότητα τῆς οικονομικῆς κρίσης,

πού ἀπειλεῖ τίς δομές φροντίδας, υγείας καί περίθαλψης τῆς κοινωνίας μας. Τόν Χαιρετισμό - Μήνυμα τῆς Α.Θ. Παναγιότητος, τοῦ Οἰκουμενικοῦ μας Πατριάρχου κ.κ. ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΥ, μετέφερε ὁ Γεν. Ἀρχιερ. Ἐπίτροπος τῆς Μητροπόλεώς μας Αἰδεσιμολ. Νικόλαος Καπῆς. Ὁ Παναγιώτατος μεταξύ ἄλλων σημείωσε: «Χαίρομεν δέ διότι εἰς πολλές τοῦ Θρόνου Ἱεράς Μητροπόλεις ὑπάρχουσι τοιούτου εἴδους φιλανθρωπικά ἰδρύματα, δι' ὧν ἐφαρμόζεται τό τοῦ Κυρίου «ἀσθενῆς ἤμην καί ἐπεσκέψασθέ με», διατρανοῦντα τήν ἀγάπην τῶν εὐλαβῶν διά τούς καθ' οἷον δῆποτε τρόπον ἔχοντας γόνατα παραλελυμένα καί χεῖρας ἀνειμένας καί μὴ εὐρίσκοντας ἄλλην καταφυγὴν εἰμὴ τήν ἀγκάλην τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ.

Υπερχαίρομεν δέ καί διὰ τό «Ἀννουσάκειον Ἰδρυμα», ὅπερ κατά τόν παρελθόντα Ὀκτώβριον ἐπεσκέφθημεν, καταπλαγέντες διά τό ὑπέροχον ἔργον τό

ἐπιτελούμενον εὐλογία καί ἀτρήτοις κόποις τῆς ὑμετέρας προσφιλοῦς Ἱερότητος, ἀδελφέ ἅγιο Κισάμου καί Σελίνου, ὡς καί τοῦ ὑπευθύνου καί ἀκαταπόνητου πατρός Ἀντωνίου τοῦ Ἀρετάκη, τοῦ ποικίλαις ἀρεταῖς ἐστολισμένου».

Τά λόγια τῶν πρωταγωνιστῶν πού μίλησαν, ἀπέδειξαν μέσα ἀπό τήν εὐαισθησία, τόν ρεαλισμό καί τόν προβληματισμό πού ἔθεσαν, ὅτι ἡ δράση τοῦ Ἀννουσάκειου ἰδρύματος εἶναι ἐνεργή, συνεχόμενη, ἀναγκαῖα καί παρούσα, ἐδῶ καί τόσα χρόνια, στήν καθημερινότητα καί τά προβλήματα τῆς τοπικῆς κοινωνίας.

Ὁ δημοσιογράφος Γεώργιος Κουκουράκης, παίρνοντας τήν σκυτάλη γιά τήν ἔναρξη τῶν κεντρικῶν ὁμιλιῶν, ἔκανε μία συγκινητικὴ ἀναδρο-

μή στό παρελθόν και παρουσίασε μέ λόγια ψυχῆς και κινηματογραφικά στιγμιότυπα τό τόσο μεγάλο ἔργο τοῦ Μητροπολίτη Εἰρηναίου. Συντονίστρια ἦταν ἡ δημοσιογράφος Μαρίνα Γιακουμάκη πού προσέγγισε μέ σχόλια εὐαισθησίας τήν μακρά πορεία τοῦ Ἰδρύματος.

Ἰδιαίτερα καυστικός ὑπῆρξε στόν λόγο του ὁ δημοσιογράφος Καμπουράκης Δημήτρης, πού ἀναφέρθηκε στίς δύσκολες στιγμές πού περνᾶ ἡ χώρα μας, ἀντιμετωπίζοντας κρίσιμα κοινωνικά προβλήματα πού ἔχουν ἀντίκτυπο και στόν τομέα τῆς ὑγείας και συγκεκριμένα στήν λειτουργία τῶν ὑπηρεσιῶν τοῦ Ἰδρύματος και τῶν προγραμμάτων του. Τόνισε πώς τό Ἰδρυμα, πού τόσα χρόνια ἀντικαθιστᾶ τήν Πολιτεία και τήν τοπική αὐτοδιοίκηση, κάνοντας αὐτά πού ἐκεῖνοι ἔπρεπε νά κάνουν, σήμερα ἐγκαταλείπεται ἀπό τόν κρατικό μηχανισμό πού τό ἀφήνει στήν τύχη του, γιά νά ἀντιμετωπίσει τήν ἀπειλή τῆς συρρίκνωσης ἢ τῆς κατάργησης πολυτίμων ὑπηρεσιῶν πρὸς τήν κοινωνία.

Στό πάνελ τῶν προσώπων πού χαιρέτησαν, χαρακτηριστικές γιά τήν ἔμπρακτη προσφορά τοῦ Ἰδρύματος ἦταν οἱ ἀναφορές τῆς Προέδρου τοῦ Ἐθελοντικοῦ Συνδέσμου τοῦ Ἰδρύματος, Σαμφάκη Πηνελόπης, ἀπό συγγενῆ ἐξυπηρετούμενου, τῆς Κατάκη Βιργινίας, ἀλλά και τῆς ἡλικιωμένης πού διαβιοῖ στό ἴδρυμα, Μαρκετάκη Ἐλένης.

Τήν ἐκδήλωση ἔκλεισε ὁ Πρόεδρος τοῦ Ἰδρύματος, Μητροπολίτης Κισιάμου και Σελίνου κ. Ἀμφιλόχιος, τονίζοντας τά ἀκόλουθα:

«Εἶναι ἡμέρα μνήμης, τιμῆς και εὐχαριστίας γιά τό Ἀννουσάκειο πού γιορτάζει 40 χρόνια προσφοράς στόν ἄνθρωπο και τόν συνάνθρωπο, καθώς ἰδιαίτερα στήν ἐποχή μας, μία τόσο ἀνάληπτη ἐποχή, πού χαρακτηρίζεται γιά τίς ἀτομικές και συμφεροντολογικές σχέσεις, θεωροῦμε πολύ σημαντική τήν ἔθελοντική προσφορά του πού στηρίζεται στήν ἀγάπη και τή θυσία. Εὐχαριστοῦμε τόν Θεό πού μᾶς ἀξίωσε νά φτάσουμε στήν ἡμέρα αὐτή και ὅλους ὅσοι συντέλεσαν και βοήθησαν νά λειτουργεῖ τό Ἰδρυμα μέ πρωτεργάτη τόν σεπτό Μητροπολίτη Γέροντα Εἰρηναῖο πού ὑπῆρξε ὁ ἐμπνευστής και ὄραματιστής του. Τό προσωπικό, τούς διευθυντές, τόν σημερινό διευθυντή πατέρα Ἀρετάκη Ἀντώνιο και τήν τοπική κοινωνία.» Στήν συνέχεια ὁ Σεβασμιώτατος ἀπηύθυνε ἔκκληση πρὸς τήν Πολιτεία και τά καθ' ὕλην ἀρμόδια Ὑπουργεῖα νά στηρίξουν και νά βοηθήσουν τό Ἰδρυμα σέ αὐτή τήν δύσκολη στιγμή.

Μέ τά τραγούδια «Περιβόλι τῆς ψυχῆς» και «Τῆς ἀγάπης ἀγκαλιά» οἱ μαθητές τῆς τετάρτης τάξης τοῦ τμήματος Ε1 τοῦ 2ου Δημοτικοῦ σχολείου Κισιάμου και ἡ χορωδία τοῦ κ. Γ. Δημόπουλου, ἔστειλαν μήνυμα αἰσιοδοξίας και παρηγορίας πρὸς ἐκείνους πού ζοῦν στήν λησμονιά και μένουν στό σκοτάδι, χωρίς τήν ἀγάπη τοῦ κόσμου.

Σέ αὐτό τό ταξίδι πού κάνουμε πρὸς τό φῶς, ὀφείλουμε νά τούς πάρουμε ὅλους μαζί μας, σέ μία κοινωνία δημοκρατίας και προόδου.

ΟΙ ΕΥΕΛΠΙΔΕΣ ΣΤΗ ΜΑΧΗ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

Δ' ΜΕΡΟΣ

Της κ. Ζαχαρένιας Σημανδηράκη
Προϊσταμένης Ιστορικού Αρχείου Κρήτης

← Είναι γνωστό ότι η Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων, φυτώριο ἄρτια καταρτισμένων στελεχῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατεύματος, ἔχει νά ἐπιδειξέι ἀπό τό 1828, ὅποτε καί ἰδρύθηκε ἀπό τόν Ἰωάννη Καποδίστρια, μέχρι σήμερα, πλούσια ἱστορία καί ἰδιαίτερα ἡρωϊκές στιγμές σέ περιπτώσεις ἐθνικῆς ἀνάγκης.

Ἡ πορεία τῶν Ευελπίδων 1ης Τάξης (ὀνομασία Τάξεως 1943) εἶχε γραφεῖ ἀπό τό χέρι τῆς Μοίρας, ἀπό τήν εἰσαγωγή τους στή Σχολή, τόν Ὀκτώβριο τοῦ 1940. Οἱ Εἰσιτήριες Ἐξετάσεις εἶχαν διενεργηθεῖ ἀπό 17 ἕως 31 Αὐγούστου 1940 καί στίς 23 Σεπτεμβρίου ἔγινε ἡ Πρόσκληση γιά κατάταξη τῶν ἐπιτυχόντων ἀπό τίς 2 ἕως τίς 9 Ὀκτωβρίου. Στίς 28 Ὀκτωβρίου 1940, ἡμέρα τῆς κήρυξης τοῦ Ἑλληνοϊταλικοῦ Πολέμου, σύμφωνα μέ τό σχέδιο ἐπιστράτευσης οἱ Ευελπίδες τῆς 3ης Τάξης ὀνομάσθηκαν ἀνθυπολοχαγοί καί ἀνακοινώθηκε ἡ τοποθέτησή τους σέ Μονάδες τοῦ Στρατοῦ Ἐκστρατείας. Οἱ Ευελπίδες τῆς 2ης Τάξης ὀνομάσθηκαν ἀνθυπασιπύτοι καί ἀναχώρησαν γιά τά Ἐμπεδα Τάγματα, ἐνῶ στούς πρωτοεῖς Ευελπίδες δόθηκε ἄδεια ἐπ' ἀόριστον. Στά μέσα Νοεμβρίου ἀνακαλεῖται ἡ ἄδειά τους καί ἐπανερχονται στή Σχολή γιά νά συνεχίσουν τήν ἐκπαίδευσή τους, ὥστε ἐντός ἐξαμήνου, σύμφωνα μέ ἰδιαίτερο πρόγραμμα σπουδῶν, νά καταστοῦν ἱκανοί ἀξιωματικοί.

Στίς 6 Ἀπριλίου 1941 ἐξαπολύεται ἡ Γερμανική ἐπίθεση κατά τῆς Ἑλλάδας. Οἱ Ευελπίδες Ι ζητοῦν νά συγκροτήσουν Λόχο καί νά ἀποσταλοῦν στίς Θερμοπύλες, γιά νά ἀνακόψουν τήν προέλαση τῶν Γερμανῶν, ἀλλά τό αἰτημά τους ἀπορρίπτεται.

Οἱ Γερμανοί βρίσκονται στίς 23 Ἀπριλί-

ου στό ὕψος τῆς Γραβιάς καί προχωροῦν γιά τήν Ἀθήνα. Ὁ Βασιλιάς Γεώργιος, ὁ Πρωθυπουργός καί ἡ Ἑλληνική Κυβέρνηση φεύγουν γιά τήν Κρήτη. Οἱ Ευελπίδες ἐπιμένουν νά φύγουν καί ἐκεῖνοι γιά τό Νησί, ἀλλά καί πάλι τό αἰτημά τους ἀπορρίπτεται. Συγχρόνως ἀνακοινώνεται διαταγή τῆς Ἀνωτέρας Στρατιωτικῆς Διοικήσεως Ἀθηνῶν μέ τήν ὁποία τούς ἀνατίθενται ἀστυνομικά καθήκοντα, γιά τήν τήρηση τῆς τάξεως στήν Ἀθήνα. Ἀλλά ἡ διαταγή αὐτή δέν εἶναι δυνατόν νά γίνει ἀποδεκτή ἀπό τούς Ευελπίδες, πού μέ ἕνα στόμα, διαδηλώνουν τήν πρόθεσή τους νά πολεμήσουν τόν κατακτητή σέ γραμμῇ μετώπου. Ὁμόφωνα παίρνουν τήν ἀπόφασή τους. Σάν Ἑλληνες καί σάν στρατιῶτες ὀφείλουν νά ἀνταποκριθοῦν στό κάλεσμα τῆς Πατρίδας. Ἡ Κρήτη, τούς περιμένει καί τούς χρειάζεται, γιά νά πολεμήσουν τόν Γερμανό εἰσβολέα ἐκεῖ.

Στό Ἱστορικό Ἀρχεῖο Κρήτης, στό ἀρχεῖο Παύλου Γύπαρη σώζεται ἡ «Ἐκθεσις τῶν διαδραματισθέντων γεγονότων ἐν τῇ Σχολῇ Ευελπίδων» πού συντάχθηκε ἀμέσως μετά τήν κάθοδο τῆς Σχολῆς στό Κολυμπάρι, ἀπό τούς ἐπί κεφαλῆς ἀξιωματικούς, τήν 30ῆ Ἀπριλίου 1941, ἡ ὁποία, μαζί μέ ἄλλα τεκμήρια, παρέχει πολύτιμα στοιχεῖα.

Ἀπό τό πρωί τῆς 16ης Ἀπριλίου 1941, μέ τήν ἀνακοίνωση τῆς ἀμετάκλητης ἀπόφασης τῶν Ευελπίδων, ἄρχισαν οἱ διαβουλεύσεις μέ τά ἐπίσημα ὄργανα τοῦ Στρατοῦ καί τούς Στρατιωτικούς Ἀκολουθούς. Ἡ ὁμόφωνη ἀπόφαση τῶν Ευελπίδων συναντιᾶ τήν ἀπόλυτη ἄρνηση καί ἀντίδραση ἐκ μέρους τῶν ἀνωτέρων τους. Ἀποκλείσθηκε ἐκ τῶν πραγμάτων ἡ μετακίνηση τῆς Σχολῆς μέ ὄχημα τῶν συμμάχων ἢ τῆς Ἀστυνομίας καί σέ ἀλλεπάλληλες συσκέψεις τῶν ἀξιωματικῶν τῆς Σχολῆς ἀποφασίσθηκε νά γίνει ἐπίταξη ὀχημάτων. Ὁ ἐπί κεφαλῆς τῶν ἀξιωματικῶν, ὑπολοχαγός μηχανικοῦ Νικόλαος Λυγιδάκης, καθηγητής στή Σχολή, μέ τή δυναμική ἀντίδραση τῶν Ευελπίδων διέφυγε τή σύλληψη, ἐνῶ ὁ Ἐπιτελάρχης τῆς Στρατιωτικῆς Διοικήσεως Ἀθηνῶν πῆγε στή Σχολή καί προσπάθησε νά μεταπείσει

τούς Ευελπίδες, ἀλλά χωρίς ἀποτέλεσμα. Ὁ Ἀνώτερος Στρατιωτικός Διοικητής, σέ τηλεφωνική ἐπικοινωνία, ὕβρισε καί κατηγορήσε τόν Λυγιδάκη, ὅτι ἠγήθηκε στάσεως στή Σχολή. Τελικά, μπροστά στήν ἐπιμονή, τό πάθος καί τήν ἀποφασιστικότητά τους, ὁ Ὑπουργός τῶν Στρατιωτικῶν ἔδωσε τή συγκατάθεσή του καί οἱ Ευελπίδες μέ ἄκρατο ἐνθουσιασμό, ξεκίνησαν τό ταξίδι τους στίς 2 τό πρωί τῆς 24ης Ἀπριλίου. Πρὶν ἀπό τήν ἐπιβίβαση τῶν Ευελπίδων στά αὐτοκίνητα, ὁ Ευελπίς Γεώργιος Τσακαλῶτος μαζί μέ δύο ἄλλους συμμαθητές του ἔσπευσε καί παρέλαβε τή σημαία τῆς Σχολῆς ἀπό τά γραφεῖα τῆς Διοικήσεως καί τή μετέφερε στό χῶρο συγκεντρώσεως τῶν Ευελπίδων.

Στίς 3 τό πρωί τῆς 24ης Ἀπριλίου 1941 καί τό τελευταῖο ὄχημα τῆς φάλλαγας πού μετέφερε τή Σχολή Ευελπίδων ἐγκατέλιπε τήν Ἀθήνα. Τούς Ευελπίδες συνόδευαν ὁ μέ ἐντολή ΑΣΔΑ Διοικητής τῆς Σχολῆς Νικόλαος Λυγιδάκης, ἕνας ἔφεδρος ἐκ μονίμων λοχαγός πεζικοῦ, πέντε ἀνθυπολοχαγοί διμοιρίτες καί ἔντεκα βοηθοί τους Ευελπίδες ΙΙ. Ἀκολουθοῦσαν ἀκόμη ἕνας ὑπίατρος, ἕνας ἀνθυπολοχαγός διχαίρισης καί ἡ νοσοκόμος τῆς Σχολῆς. Μαζί τους οἱ Ευελπίδες εἶχαν τή σημαία τῆς Σχολῆς, λίγα τρόφιμα καί τόν ὀπλισμό τους. Γι' αὐτόν τόν ὀπλισμό πρέπει νά ἀναφερθεῖ ὅτι, ὅταν στίς 2 Ὀκτωβρίου 1941 εἶχαν καταταγεῖ οἱ Ευελπίδες τῆς Πρώτης Τάξεως, εἶχαν ἐφοδιασθεῖ μέ ἀτομικά τουφέκια Μάλινχερ, ἀπό τά ἄριστα ὄπλα τῆς ἐποχῆς. Μέ τήν κήρυξη ὅμως τοῦ Ἑλληνοϊταλικοῦ πολέμου, αὐτά παραδόθηκαν γιά χρῆση ἀπό τίς μαχόμενες μονάδες καί στούς Ευελπίδες δόθηκαν

για εκπαιδευτικούς και μόνο σκοπούς, τουφέκια Μάουζερ του 19ου αιώνα. Έτσι οι Ευέλπιδες φεύγοντας από τη Σχολή είχαν μαζί τους τα άτομικά τους όπλα και τριάντα φυσίγγια για το κάθε ένα καθώς και 3.000 φυσίγγια ως έφεδρικά, πέντε όπλοπολυβόλα υπόδειγματος του 1915, σχεδόν άχρηστα λόγω φθορών και έλλειψης ταινιών, μέ 150 φυσίγγια το κάθε ένα, καθώς και 200 χειροβομβίδες Μίλς. Αργότερα, κατά τη διαδρομή τους μέσω Κυθήρων, κατασχέθηκε από τους Ευέλπιδες και ένα πολυβόλο Σαιντ - Έτιέν με λίγες ταινίες φυσιγγίων.

Γύρω στις 7 το πρωί της 24ης Απριλίου η Σχολή κινούμενη στην οδό Αθηνών - Κορίνθου, φθάνει στο Χιλιόμοδι και στη Νεμέα όπου βομβαρδίζεται και πολυβολείται από τη Γερμανική Αεροπορία, γι' αυτό και αποφασίζεται η μετακίνηση μόνο τη νύκτα. Έτσι το βράδυ της ίδιας μέρας η φάλαγγα αναχωρεί για την Τρίπολη όπου και φθάνει στις 5 το πρωί της 25ης Απριλίου. Ο φρούραρχος Τριπόλεως προσπαθεί να εμποδίσει την πορεία της Σχολής με την αποστολή ένοπλης διμοιρίας, αλλά προσκρούει στη θέληση και το σθένος των Ευελπίδων που συνεχίζουν, και στις 8 το βράδυ αναχωρούν για τη Σπάρτη. Ένα τμήμα Ευελπίδων αποστέλλεται στο Γύθειο για την εξεύρεση πλωτών μέσων για την αναχώρηση από την Πελοπόννησο. Η υπόλοιπη φάλαγγα συνεχίζει και τα ξημερώματα της 26ης Απριλίου φθάνει στο χωριό Τάραψα. Το μεσημέρι ένας χωρικός και μερικές γυναίκες έφεραν και μοίρασαν στους επί τρεις ημέρες νησιτικούς Ευέλπιδες ψητό κρέας, τυρί, ψωμί, κρασί και λίγα πορτοκάλια.

Το βράδυ η Σχολή αναχωρεί και πάλι, φθάνει στο Γύθειο στις 8, και στις 11 τη νύκτα επιβιβάζεται σε δυο μικρά πλοία. Μέσα σε σφοδρή θαλασσοταραχή, κατευθύνονται στα Κύθηρα. Το ένα και μεγαλύτερο πλοίαριό με τους περισσότερους Ευέλπιδες κατορθώνει να φθάσει τις πρωινές ώρες σε ένα όρμο στα Κύ-

θηρα και από εκεί πεζή ή Σχολή φθάνει στην Άγία Πελαγία. Το άλλο μικρότερο πλοίαριό, αφού υπέστη τη φοβερή θαλασσοταραχή όλη τη νύκτα, άραξε στην Πλύτρα όπου βομβαρδίστηκε από τη Γερμανική Αεροπορία και βυθίστηκε τα ξημερώματα της 27ης Απριλίου. Το ίδιο βράδυ οι Ευέλπιδες και οι αξιωματικοί τους αναχώρησαν με ένα άλλο μικρό πλοίαριό για τα Κύθηρα, και τις πρωινές ώρες της 28ης Απριλίου έφθασαν στην Άγία Πελαγία και ενώθησαν με τους υπόλοιπους συμμαθητές τους.

Το βράδυ της 28ης Απριλίου τα δυο πλοία αναχωρούν για την Κρήτη. Κατά τη διάρκεια μάλιστα της διαδρομής τους λίγο έλειψε να συντριβούν μέσ' το σκοτάδι από Άγγλικά πολεμικά πλοία. Τα ξημερώματα της 29ης Απριλίου 1941, οι Ευέλπιδες, πλέοντας γύρω από τη χερσόνησο Ροδωπού, έφθασαν στο χωριό Κολυμπάρι, όπου και αποβιβάστηκαν. Στρατοπέδευσαν στη Μονή Όδηγητριας Κυρίας (Μονή Γωνιάς) και η Διοίκηση εγκαταστάθηκε σε κελιά που παραχώρησε το Μοναστήρι, μετά την ευλογία της σημαίας της Σχολής από τον Επίσκοπο Κισάμου και Σελίνου Ευδόκιμο Συγγελάκη.

Η είδηση ότι η Σχολή Ευελπίδων είχε φύγει για την Κρήτη προκάλεσε αίσθηση. Το ραδιόφωνο της Γερμανοκρατούμενης πιά Αθήνας σκοπεύοντας στην παραπληροφόρηση των άκροατών, μετέδιδε σε συνεχείς έκπομπές ότι: «Η Σχολή Ευελπίδων πειραθείσα να διαπεραιωθεί μέσω Πελοποννήσου εις Κρήτην, έβομβαρδίσθη υπό των ήμετέρων δυνάμεων και κατεστράφη ολοσχερώς». Η Σχολή δεν είχε βέβαια καταστραφεί. Και η ενέργεια των Ευελπίδων να φύγουν για να πολεμήσουν τον εισβολέα στα άγια χώματα της Κρήτης σχολιάστηκε από τους ξένους ραδιοσταθμούς ιδιαίτερα. Το Β.Β.С. στην έκπομπή του της 30ης Απριλίου σημείωνε: «Τους μαχητάς της Κρήτης ήλθον να ενισχύσουν και 300 Ευέλπιδες με τους αξιωματικούς των, οι όποιοι μετά ένδοξον πορείαν μέσω της Πελοποννήσου και εις πείσμα των Γερμανών οι όποιοι επεδίωξαν, χωρίς να τό επιτύχουν, την καταστροφήν των, κατέχουν από σημεριν θέσιν εις τας επάλξεις του φρουρίου Κρήτη...». Σε άλλο σχόλιο του πρεσβευτή Δ. Κακλαμάνου στην 1 Μαΐου αναφερόταν: «Οι ήρωες των Θερμοπυλών, Μαραθώνος και Σαλαμίνας δεν ήτο δυνατόν να μείνουν και σήμερα χωρίς μιμητάς, αντα-

ξίους απογόνους. Το παράδειγμα των 300 Ευελπίδων που παρά την αντίδραση της Διοικήσεώς των έφυγαν σαν πουλιά από τό κλουβί των, μαζί με την ένδοξη σημαία των, για την Κρήτη και έφθασαν τώρα σίγουρα εκεί για να συμβάλουν με τις δυνάμεις των στην άμυνα της Νήσου, θά πείσει ασφαλώς τον Χίτλερ πώς αν ποτέ τολμήσει ως και εκεί, αϊ όρδοι του θά συντριβούν όπως και του Ξερξου, από την αλύγιστη δύναμη των νεωτέρων Έλλήνων. Γιατί σαν τους άδάμαστους 300 Ευέλπιδες έχει πολλούς, έχει χιλιάδες τό φρούριο της Κρήτης...». Άλλά και τό ραδιόφωνο της Μόσχας στις 2 Μαΐου μετέδιδε ότι: «Η ψυχή των ήρώων της αρχαίας Ελλάδας δεν έλλειψε κι' από τους σύγχρονους Έλληνες. Μετά την Άλβανία και τό όχυρά, η Κρήτη θά δώσει τό τελευταίο χτύπημα στους Ναζήδες του Χίτλερ. Τα παλληκάρια της, εκείνα που φθάνουν καθημερινά από την Ελλάδα στην Κρήτη, θά πολεμήσουν αποφασιστικά αν ο Χίτλερ τολμήσει να κτυπήσει εκεί... 300 Ευέλπιδες πέρασαν από την Ελλάδα στην Κρήτη με την απόφαση να θυσιάστούν αλλά να μην αφήσουν να περάσει ο έχθρός στη στερνή ελευθερη γη...».

Την ίδια ημέρα της άφιξέως τους, την 29η Απριλίου 1941, ο Διοικητής τους (από 23 Απριλίου έως 2 Μαΐου, όποτε και αντικαταστάθηκε) Νικόλαος Λυγιάδης, στον ιερό χώρο της Μονής, ανέγνωσε Ημερήσια Διαταγή, που ένισχυσε ακόμη περισσότερο τό ήδη ύψηλό φρόνημα των Ευελπίδων.

Άπό την άφιξη της στο Κολυμπάρι η Σχολή ύπήχθη απ' ευθείας στο Υπουργείο Στρατιωτικών τό όποιο και απέστειλε στις 2 Μαΐου ως νέο Διοικητή τον Λουκά Κίτσο και έπτά αξιωματικούς, που μαζί με τους υπόλοιπους θά φρόντιζαν για τη συνέχιση της εκπαίδευσης των Ευελπίδων. Η έμπιστευτική Διαταγή, που ύπογραφοταν από τον Πρόεδρο της Κυβερνήσεως και Υπουργό των Στρατιωτικών Έμμανουήλ Τσουδερό, ανέφερε επίσης ότι οι ύπηρετούντες Άνθυπασπιστάι έτίθεντο στη διάθεση της Στρατιωτικής Διοικήσεως Κρήτης προκειμένου να χρησιμοποιηθούν ως εκπαιδευτές των Ταγμάτων εκπαίδευσεως και η Σχολή έπρεπε να υποβάλει όνομαστική κατάσταση των Άξιωματικών και των μαθητών της με τά ανάλογα στρατολογικά στοιχεία.

(συνεχίζεται...)

ΕΝΟΡΙΕΣ ΤΗΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΜΑΣ

Ένορία Μεταμ. Σωτήρος Βουκολιών Κισάμου (Β' μέρος, τελευταίο)

**Τοῦ Αἰδέσ. Πρωτοπρ. Ἰωάννου Γουμενάκη,
Ἀρχιερ. Ἐπιτρόπου Ἀνατ. Κισάμου
Ἐφημερίου Βουκολιῶν**

Μεταπολεμική ἐποχή Τό ἰδιωτικό σχολεῖο τῶν Βουκολιῶν

Τό 1947 ἰδρύθηκε ἀπό τόν κ. Ἀρχοντάκη Ἀντώνιο, συνταξιούχο γυμνασιάρχη, ἕνα ἰδιωτικό γυμνάσιο. Ἐγκαταστάθηκε στό κτίριο τοῦ Παπουτσάκη ἀπέναντι ἀπό τήν ἐκκλησία τοῦ Σωτήρος καί ἀρχικῶς ξεκίνησε μέ δύο τάξεις, Α' καί Β' Γυμνασίου. Τόν ἐπόμενο χρόνο δημιουργήθηκε καί ἡ Γ' τάξη καί κάθε χρόνο λειτουργοῦσε καί μία τάξη ἀκόμη μέχρι πού ἔγινε ἑξατάξιο σχολεῖο.

Ὅταν τό σχολεῖο ἔγινε ἑξατάξιο εἶχε περίπου 150 μαθητές, ἀγόρια καί κορίτσια, καί συγκέντρωνε παιδιά ἀπό τήν εὐρύτερη περιοχή ἀκόμη καί ἀπό τήν Κάνδανο. Ὁ γυμνασιάρχης εἶχε τήν πρόνοια, γιά νά προσελκύσει περισσότερα παιδιά, νά δημιουργήσει ἕνα οἰκοτροφεῖο τό ὁποῖο προσέφερε στέγη καί διατροφή ἔναντι μικροῦ ποσοῦ σέ παιδιά μακρινότερων περιοχῶν, πού ἤθελαν νά φοιτήσουν στό σχολεῖο. Τό οἰκοτροφεῖο ἦταν μόνο ἀρρένων.

Πολύ νωρίς οἱ κάτοικοι τῆς περιοχῆς ἀντιλήφθηκαν ὅτι τό σχολεῖο αὐτό θά μπορούσε νά παίξει σημαντικό ρόλο στήν ἀναβάθμιση τοῦ τόπου μέ ποικίλους τρόπους. Πολλοί καί ἀξιόλογοι καθηγητές δίδαξαν κατά καιρούς στό σχολεῖο, πού προσέφερε πάρα πολλά ὄχι ἀπλά σέ επίπεδο γνώσεων ἀλλά καί σέ επίπεδο εὐρύτερης καλλιέργειας στά παιδιά πού φοιτοῦσαν. Ἡ λειτουργία του στό χωριό συνδέθηκε μέ πλῆθος κοινωνικῶν δραστηριοτήτων καί ἐκδηλώσεων, ὅπως θεατρικές παραστάσεις, συναυλίες, ἀθλητικές δραστηριότητες, πού ἔδιναν ζωή στόν τόπο, ἀλλά καί ἀνύψωναν τήν πνευματική στάθμη τῆς μικρῆς κοινωνίας.

Τό σχολεῖο αὐτό λειτούργησε μέχρι τά τέλη τῆς δεκαετίας 1950, ὅταν μετά ἀπό αἴτηση τῆς κοινότητος Βουκολιῶν ἰδρύθηκε κρατικό γυμνάσιο, τό ὁποῖο ξεκίνησε ὡς τριτάξιο καί στή συνέχεια ἔγινε τό ἑξατάξιο γυμνάσιο Βουκολιῶν.

ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΜΝΗΜΕΙΑ

Βυζαντινός Ἱερός Ναός Ἁγ. Κωνσταντίνου, (1452) στίς Βουκολιές, θέση Νέμπρος.

Βυζαντινός Ἱερός Ναός Ἁγίου Ἀθανασίου, (14ος καί 15ος αἰ.) στίς Βουκολιές.

Βυζαντινός Ἱερός Ναός Ἁγίου Ἀνδρέα καί Φωτίου, (13ος αἰ.) στίς Βουκολιές.

ΜΝΗΜΕΙΑ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΣ

Πύργος τῶν Βουκολιῶν: ὄχυρό μέ πύργο πού κτίστηκε ἀπό τούς Τούρκους τά τελευταία χρόνια τῆς κυριαρχίας τους στήν Κρήτη, σέ στρατηγικό σημεῖο γιά τήν ἀποτελεσματική ἀμυνά τους ἀπό τίς ἐπιθέσεις τῶν Κρητῶν ἐπαναστατῶν. Ὁ Πύργος ἀναστηλώθηκε σέ μικρότερο τοῦ ἀρχικοῦ μεγέθους τό 1999. Τό κλειδί τοῦ Πύργου βρίσκεται στό Μουσεῖο Μπενάκη.

ΙΕΡΟΙ ΝΑΟΙ

Νέμπρος

Ἱερός Ναός Ἁγίου Κωνσταντίνου.

Βουκολιές

Ἱερός Ναός Ζωοδόχου Πηγῆς, Ἁγίας Μαρίνας, Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτήρος, Ἁγίου Παντελεήμονος, Ἁγίου Γεωργίου, Ἁγίου Ἀνδρέου, Ἁγίου Δημητρίου.

Μέσα Βουκολιές

Ἱερός Ναός Ἁγίου Γεωργίου, Ἁγίου Φωτίου, Ἁγίου Ἀθανασίου, Γεννέσιον τῆς Θεοτόκου, Ἁγίου Ἐλευθέριου, Ἁγίου Ἀθανασίου. (Μισογκρεμισμένο μονόκλιτο ναῦδριο). Διατηροῦνται πάνω ἀπό τό τεταρτοσφαίριο δύο ὠραία κεφάλια ἀνδρῶν (ὑπολείμματα ἀπό τή Φιλο-

*Ὁ Ἱ.Ν. τοῦ Ἁγ. Ἀνδρέου
(Παρακλήσιο τῆς Ἐνορίας)*

ξενία τοῦ Ἀβραάμ). Ἐπίσης, στό νότιο τοῖχο στήν ἀνατολική γωνία, διακρίνεται ἡ Ὅσια Μαρία ἢ Αἴγυπτία νά δέχεται ἀπό τόν Ἐρημίτη τή θεία Μετάληψη. Στή βορεινή γωνία τοῦ δυτικοῦ τοίχου, παράσταση τῶν κολασμένων. Σέ μερικά σημεία, κάτω ἀπό τή στρώση τῶν τοιχογραφιῶν, πού φαίνονται καί πού ἐλάχιστα σώζονται, ἀποκαλύπτεται παλαιότερο στρώμα μέ ἐνδιαφέρουσες τοιχογραφίες.

Ἅγιος Ἀνδρέας

Ἡ ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέα βρῖσκειται λίγα μέτρα πιό πάνω ἀπό τήν πλατεία τῶν Βουκολιῶν. Εἶναι ἓνα μικρό ἐκκλησάκι τῶν Βυζαντινῶν χρόνων. Στά παλιά χρόνια οἱ ἄνθρωποι τοῦ χωριοῦ βλέποντας τούς τοίχους, οἱ ὁποῖοι ἦταν γεμάτοι ἀπό ἀγιογραφίες νά ξεθωριάξουν, θεώρησαν καλό νά τόν ἀσπρίσουν. Μετά ἀπό λίγα χρόνια χάρη στήν ἀρχαιολογική ὑπηρεσία πού πρόσφερε τίς βοήθειες της κατάφεραν νά ἀναδείξουν κάποια κομμάτια τῆς ἐκκλησίας.

Ἅγιος Κωνσταντῖνος

Χρονολογία ἀνέγερσης 1452 – 1462. Τό καμπαναριό εἶναι τοῦ 1645. Οἱ τοιχογραφίες εἶναι ἐντελῶς ἄτονες καί ξεθωριασμένες. Μονάχα ἡ Βάφτιση διατηρεῖται σέ σχετικῶς καλή κατάσταση. Ὁ ζωγράφος χρησιμοποιοῦν μία εὐχάριστη κλίμακα. Ἡ ἐπιγραφή (διαστάσεων 0,30 X 1,07) στό νότιο παραστάτη τῆς πόρτας διατηρεῖται καλά.

Ἐκκλησάκι Ἁγίου Παντελεήμονα

Ἀπό τά χρόνια της τουρκοκρατίας ὑπάρχει τό ἐκκλησάκι τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονα μέσα στήν ιδιόκτητη περιουσία τῆς οἰκογένειας Γεραιουδάκη, πού ἀνακατασκεύασε τό ἐκκλησάκι ὅταν ἀγόρασε τήν κτηματική της περιουσία καί μαζί τό ἐκκλησάκι ἀπό τούς Ὄθωμανούς, πού ἀποχωροῦσαν μετά τήν

ἀπελευθέρωση τῆς Κρήτης ἀπό τούς Τούρκους. Σήμερα λειτουργεῖ στή μνήμη τῶν Ἁγίων Παντελεήμονα καί Σπυρίδωνα.

ΟΙ ΚΑΤΑ ΚΑΙΡΟΥΣ ΔΙΑΤΕΛΕΣΑΝΤΕΣ ΕΦΗΜΕΡΙΟΙ ΤΗΣ ΕΝΟΡΙΑΣ ΒΟΥΚΟΛΙΩΝ

Ἀντώνιος Μαραγκουδάκης, Καλατζάκης Ἐμμανουήλ, Χρίστος Τζανουδάκης, Ἰωάννης Γουμενάκης, (ἐφημέριος σήμερα).

ΙΕΡΟΨΑΛΤΕΣ

+Παναγιωτάκης Ἰωάννης, +Πατελάκης Ἰωάννης, +Παγωνάκης Ἰωσήφ, Μαλανδράκης Ἰωάννης, Γαλιάτσος Ἰωάννης, Μαλακέλης Βασίλειος, Φουντουλάκης Ἰωάννης, Γεραιουδάκης Ἐμμανουήλ, Παγωνάκης Νικόλαος, Βαγιωνάκης Ἀντώνιος.

Ἡ Ἐνορία Βουκολιῶν εἶναι γενέτειρα τοῦ νῦν Ἀρχιεπισκόπου Γερμανίας Αὐγουστίνου Λαμπαρδάκη.

ΕΘΙΜΑ, ΘΡΥΛΟΙ, ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ

Κάθε Σάββατο πρωῖ γινόταν ζωοπανήγυρη. Ἦταν μία ἐμποροπανήγυρη πού ἄκουγε στό ὄνομα «Παζάρι τῶν Βουκολιῶν».

Στίς 25 Μαρτίου τό πρωῖ, τά παιδιά ξυπνοῦσαν νωρίς καί ξυπνοῦσαν τόν κόσμο περιδιαβαίνοντας τό χωριό, χτυπώντας τίς πόρτες, λέγοντας ἀστεῖα καί τραγουδώντας. Στά χέρια τους κρατοῦσαν ἀπό ἓνα φανάρι ἢ μία αὐτοσχέδια δάδα. Αὐτό λεγόταν λαμπαδηφορία.

Ἀπό παλιά οἱ χωρικοί συνήθιζαν νά κάνουν πανηγύρι στίς 30 Νοεμβρίου πρὸς τιμὴν τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέα.

Πηγαίνοντας στό χωριό Μέσα Βουκολιές, τό πρῶτο πού συναντᾶ ὁ ἐπισκέπτης εἶναι ἓνα εἰκονοστάσι στό ὄνομα τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης στό ἀριστερό μέρος τοῦ δρόμου. Σ'αὐτό τό σημείο ὑπῆρχε κατάλοιπο μίας μεγάλης οἰκοδομῆς (τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης), πού ἡ παράδοση λέει ὅτι ἡ ἐκκλησία ἦταν τόσο μεγάλη, ὥστε τό παρακείμενο ποτάμι περνοῦσε κάτω ἀπό τούς θόλους τῶν θεμελιῶν τοῦ ναοῦ. Ἡ καταστροφή του πρέπει νά ταυτιστεῖ μέ τό σπάσιμο ἑνός φράγματος πού εἶχε γίνει στό Φωτακάδω ἐξαιτίας τῆς καταπτώσεως ἑνός βουνοῦ σχηματίζοντας μία μικρή λίμνη μέ τό ὄνομα «Κολύμπα» μέχρι σήμερα. Λέγεται ὅτι ἓνας Τοῦρκος βρῆκε ράβδους χρυσοῦ στό χώρο ἀνάμεσα στή γωνία τῆς ἐκκλησίας καί τήν

κοίτη του ποταμού, ο οποίος πηγαινόντας στην Κωνσταντινούπολη για να εξαργυρώσει το χρυσάφι πετάχτηκε στη θάλασσα από ναύτες του καραβιού με το οποίο ταξίδευε. Οί Γερμανοί εξαφάνισαν τά ερείπια της εκκλησίας.

Κοντά στο μετόχι Νέμπρους υπάρχει πηγή ιαματικών υδάτων, πού, όπως έλεγαν, δρούσαν καταπραυντικά για τά στομαχικά προβλήματα. Οί γυναίκες συνήθιζαν να λούζουν εκεί τά μαλλιά τους.

Τό Παζάρι τών Βουκολιών

Οί Βουκολιές, πριν και μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, ήταν τό εμπορικό κέντρο της Κεντρικής και Ανατολικής Κισάμου και μέρους του Κεντρικού Σελίνου. Ή περιοχή, καθώς ήταν γεωργοκτηνοτροφική, συγκέντρωνε κόσμο για πώληση και ανταλλαγή προϊόντων.

Ένα παζάρι, ένας τόπος δηλαδή δημόσιας αγοράς, τό μοναδικό ίσως στην Κρήτη, πού ξεκίνησε τον καιρό της Τουρκοκρατίας, λειτουργεί ακόμα και στίς μέρες μας στίς Βουκολιές. Τό παζάρι αυτό γίνεται κάθε Σάββατο και μαζεύει από τά γύρω χωριά τον αγροτικό κόσμο για μία ανταλλαγή αγροτικών προϊόντων.

Τό παζάρι τών Βουκολιών τά παλαιότερα χρόνια ήταν ένας από τούς κυριότερους χώρους για οικονομικές συναλλαγές και κοινωνικές σχέσεις. Όμως σήμερα με την ανάπτυξη τών συγκοινωνιών και την αλλαγή του τρόπου ζωής έχει υποβαθμιστεί σέ σημαντικό βαθμό και μία παράδοση εκατό χρόνων κινδυνεύει να χαθεί. Στίς μέρες μας συνεχίζεται

*Τό πρ. Οικότροφεϊο Βουκολιών
σήμερα Φυσιοθεραπευτήριο*

με μεγάλη επιτυχία τό παζάρι της Μεγάλης Παρασκευής. Είναι ή έμποροπανήγυρη του νομού και ή μοναδική με τό λαϊκό χαρακτήρα της παλαιάς εποχής.

Σύμφωνα με μαρτυρίες κατοίκων γινόταν κυρίως έμποριο ζώων αλλά και λαχανικών, όμως έμποροι από τά Χανιά πούλαγαν και διάφορα άλλα είδη. Οί μέρες όμως πού τό παζάρι έφθανε στό αποκορύφωμά του ήταν την παραμονή του Δεκαπενταύγουστου και τή Μεγάλη Παρασκευή. Τή Μεγάλη Παρασκευή μάλιστα γίνονταν και τά συνοικέσια, γι' αυτό κατέβαιναν κοπέλες στίς Βουκολιές από τά γύρω χωριά.

Τό παζάρι στά χρόνια της άνθισης του καταλάμβανε όλη τή σημερινή πλατεία τών Βουκολιών. Πριν τον πόλεμο οί κρεοπώλες ήταν στην ανατολική πλευρά της πλατείας κάτω από ένα μεγάλο υπόστεγο. Μετά τον πόλεμο απαγορεύθηκε ή πώληση κρεάτων από υπαίθριους κρεοπώλες για λόγους υγιεινής και από τότε δημιουργήθηκαν εκεί μαγαζιά με ψυγεία για τό έμποριο κρέατος.

Τό έμποριο ζώων κυριαρχούσε από παλιά στό παζάρι τών Βουκολιών. Οί βοσκοί έφερναν όλόκληρα κοπάδια από πρόβατα, κασίκια και βόδια, πού σφάζονταν ή πουλιούνταν εκεί. Μάλιστα τό πρώτο έργο υποδομής πού έγινε στίς Βουκολιές ήταν ένα κτίριο για τή σταύλιση τών ζώων, πού προορίζονταν για τό Παζάρι του Σαββάτου. Κατασκευάστηκε με προσωπική εργασία τών κατοίκων και διατηρείται μέχρι σήμερα. Έχει στεγάσει κατά καιρούς διάφορες υπηρεσίες και συλλόγους, ενώ σήμερα στεγάζει τό Δήμο και την άστυνομία.

Ή άτμόσφαιρα θύμιζε γιορτή, καθώς ήταν μία ευκαιρία για φίλους και συγγενείς να ξαναβρεθούν, άφου, καθώς δέν υπήρχαν ξενοδοχεία, όσοι έρχονταν για τό παζάρι αναγκάζονταν να καταλύουν σέ φιλικά και συγγενικά σπίτια.

Σήμερα τό παζάρι εξακολουθεί να συγκεντρώνει τό ενδιαφέρον έμπόρων και επισκεπτών κάθε Μεγάλη Παρασκευή, διατηρώντας τό «άρωμα» παλαιότερων εποχών συγκεντρώνοντας πλήθος επισκεπτών. Ό Ναός της Μεταμορφώσεως του Σωτήρος με τό στολισμένο Έπιτάφιο και τίς ψαλμωδίες υποδέχεται τούς επισκέπτες, οί όποιοι δέν παραλείπουν να περάσουν για να ανάψουν ένα κεριά και να προσευχηθούν. □

Η Μάνα

Της κ. **Εβτυχίας Δεσποτάκη-Πενικιανόκη**
Φιλολόγου-Γυμνασιάρχου

Οι κοινωνίες των αναπτυγμένων χωρών τώρα και πολλές δεκαετίες συνηθίζουν να καθιερώνουν ημέρες κοινού έορτασμού προσώπων και καταστάσεων, π.χ. ημέρα της γυναίκας, περιβάλλοντος, της γης, του πατέρα, του παιδιού, του έρωτα, κατά του ρατσισμού, κατά του αλκοολισμού κ.ά., Στόχος ή ευαισθητοποίηση των ανθρώπων και ή υπενθύμιση δικαιωμάτων και υποχρεώσεων, τά όποια άτoνoύν, καθώς θεσμοί και άξίες χαλαρώνουν, λόγω κοινωνικοπολιτικών και οικονομικών αλλαγών. Μία από αυτές τίς έορτές είναι και ή έορτή τής μητέρας καθιερωμένη να έορτάζεται τή 2η Κυριακή του Μάη. Η καθιέρωσή της ξεκινά από τήν Άμερική, από τό 1919, για να τιμηθεί ή έργάτρια μάνα και να άναδειχθούν τά πολλαπλά προβλήματα πού άντιμετωπίζει.

Στήν πατρίδα μας μέχρι τό 1960 πού συγχρονισθήκαμε στόν έορτασμό με τίς δυτικές χώρες, ή γιορτή τής μητέρας γιορταζόταν στίς 2 του Φλεβάρη, ήμέρα τής Ύπαπαντής του Χριστού, ήμέρα δηλαδή πού ή Παναγία, μικρομάνα κι αυτή προσέρχεται στό ναό να σαραντίσει. Συνήθεια πού άκόμη και σήμερα κάθε νεαρή μητέρα τηρεί και με τήν ευχή τής Έκκλησίας έπίσημα πλέον άναδεικνύεται στό μεγάλο της ρόλο ένώπιον Θεού και ανθρώπων. Όστόσο θεωρώ ότι τή μάνα, τή μάνα μας δέ χρειάζεται μέρα έορτασμού για να μάς τήν υπενθυμίσει. Γιατί ή μάνα μας είναι βαθιά μέσα μας από τή γέννησή μας μέχρι τό θάνατό μας. Η έπίκληση «μάνα μου», μετά τό «Θεέ μου», στην άγωνία, στό φόβο, στη χαρά, στην άνάγκη, μέχρι τήν τελευταία μας στιγμή τό φανερώνει.

Χωρίς να υποβαθμίζεται ό τόσο σημαντικός ρόλος του πατέρα, οι άναφορές σήμερα για τή μάνα, μιά και είναι ή μέρα άφιερωμένη σε αυτή.

Ό ρόλος τής μάνας ένσαρκώνεται από τή γυναίκα πού θεϊκοί και φυσικοί νόμοι τής έδωσαν τό μέγα προσόν να γεννά τή ζωή, να άνατρέφει και να διαιώνίζει τό γένος στους αιώνες.

Δέ γεννιέται κάποια μάνα. Η ιδιότητα αυτή είναι μία σχέση με τό παιδί και οικοδομείται καθημερινά. Μοιραία ή αξιολόγηση τής μάνας γίνεται με βάση τήν άνατροφή των παιδιών. Φυσικές μητέρες άποδείχτηκαν άνεπαρκείς και θετές άναδειχτηκαν τέλειες.

Αυτό τό ιερό χρέος τήν έξοπλίζει με όλες εκείνες τίς δυνάμεις, ένστικτο, διαίσθηση και συναισθήματα, πού τήν καθιστούν ισχυρότερη από τόν άντρα κι άς τήν όνομάζουν άσθενές φύλο. Και μόνο με τό μητρικό ένστικτο, χωρίς περισείες παιδαγωγικές γνώσεις στους αιώνες φέρνει τή ζωή και άντιπαλεύει τό θάνατο.

Έλάχιστες φορές ή μάνα άποδείχτηκε κατώτερη στό ρόλο της και αυτές πάντα χρήζουν ιδιαίτερης έρμηνείας. Όσες φορές βρέθηκε έλλιπής και τό συνειδητοποίησε δέ θεραπεύτηκε ποτέ.

Οι συνθήκες ζωής τής μάνας τοπικά και χρονικά μέσα στίς κοινωνίες ούτε ήταν ούτε είναι ποτέ οι ίδιες, όπως δέν ήταν γενικά για τή γυναίκα.

Όστόσο, κάθε μάνα βρίσκει τόν τρόπο, άλλοτε πλάι στόν σύντροφό της, άλλοτε μόνη, να άναθρέψει τήν καινούρια ζωή πού σπαρταράει σιμά της και να κυβερνήσει τό σπιτικό της και τίς καθημερινές άνάγκες.

Σέ παλιότερες έποχές ή μάνα γεννά πολλά παιδιά, δέν έχει πολλές άνέσεις και άρκετές φορές ό σύντροφος πλάι της είναι σκληρός και άσστηρός προς τά παιδιά... Δουλεύει μέσα και έξω από τό σπίτι, ζυμώνει, μαγειρεύει, πλύνει, ύφαινει, ράβει, ξεπροικίζει θυγατέρες, σπουδάζει γιούς, μεταφέρει άρχές και άξίες, νοικοκυράτα και διαπαιδαγωγεί με όσα ξέρει τά πολλά ή τά λίγα. Και όμως και πίσω από όλα αυτά προλαβαίνει και άφήνει άνεπαίσθητα να άπλώνεται ή ζεστασιά της. Να πώς ή Διδώ Σωτηρίου στό βιβλίο της «Ματωμένα χώματα» περιγράφει:

«Στό σπίτι δύο έξουσίες ύπολογίζαμε όλοι: του Θεού και του πατέρα, γιατί μ' αυτές είχαμε δέσει τήν ύπαρξή μας. Τή μάνα μας τήνε βλέπαμε σάν τό σκεπασμένο ήλιο, πού τότε μαντεύεις, μά οι άχτίδες του δέ φτάνουνε ίσαμε σένα να σε ζεστάνουνε. Ποτέ της δέν έβρισκε καιρό να μάς χαϊδέψει, να μάς πάρει στά γόνατά της και να μάς πεί ένα παραμύθι. Έπνιγε όλοχρονίς χαράματα, άναβε φωτιά, έστηνε τσουκάλι, να προκάνει τόσα στόματα. Όστερα είχε πάντα στην κούνια κ' ένα μυξάρικο να τσιρίζει. Είχε να φροντίσει τά ζωντανά, να βάλει σκάφη, να ζυμώσει, να πλύνει, να γυροφέρει τό νοικοκυριό, να πιάσει βελόνι· όλο τό χωριό μιλούσε για τήν πάστρα και τή νοικοκυροσύνη της.

Η μάνα μου ήταν τρυφερή και ύπομονετική γυναίκα. Η κακοτροπία του άντρα της τήν έκανε να στέκει πάντα σουζα, με τόν καλό λόγο και τό χαμόγελο στ' άχείλι: «Στόν άράθυμο τόν άντρα, έλεγε, σά δέν έναντιώνεσαι τόν έχεις σκλάβο». Τώρα τί σοί σκλάβο είχε τόν πατέρα, μονάχα κείνη τό ζερε πού έκανε μαζί του ένα λόχο παιδιά».

Η πρώτη έπικοινωνία τής μάνας με τό παιδί είναι τά γλυκόλογα και τό νανούρισμα στην άγκαλιά. Από τήν αρχαιότητα ό Πλάτωνας παρατηρεί: «Όταν οι μητέρες θελήσουν να κοιμήσουν τά παιδιά ου σιγήν αλλά κίνηση και μελωδιάν προσφέρουσι». Σαφώς άνάγκη τής μητέρας και όχι του παιδιού, μιά και ό ύπνος όπωσδήποτε θα τό καταβάλει. Μεγάλα είναι τά όνειρα και τά σχέδια πού κάνει ή μάνα για τό παιδί της από τήν κούνια αλλά και ή αξιολόγησή του δέν κατεβαίνει

κάτω από τήν τάξη του ἄρχοντα καί του βασιλιᾶ. Ἡ Δημοτική μας ποίηση ἐκφράζει καί διασώζει αὐτή τήν τρυφερότητα καί εὐαισθησία τῆς μάνας, ἀλλά καί τό μεγαλοϊδεατισμό γιά τό παιδί της. Ὅλα εἶναι ἀκριβά καί πολύτιμα γιά τό παιδί, θείες, φυσικές καί ὑπερφυσικές δυνάμεις ἐπικαλοῦνται γιά προστασία. Πλούσιες καί μυθικές χῶρες προμηθεύουν τά προικιά καί τά στολίδια.

Νανούρισμα

«... Νάνι τοῦ Ρῆγα τό παιδί τοῦ Βασιλιᾶ τό ἐγγόνι...».

Ἡ καθημερινή ζεστή ἐπικοινωνία τῆς μάνας μέ τό παιδί μέσα ἀπό τήν κουβέντα, τό παιχνίδι, τό μάλωμα, ἀκόμα καί τόν ἀγῶνα της νά κυβερνήσει τό σπίτι, εἰσπράττεται ἀπό τό παιδί καί ἀποθηκεύεται μέσα του. Γίνεται βιώματα καί ἀναμνήσεις πού βοηθοῦν νά οἰκοδομήσει τήν προσωπικότητά του, ἀλλά στήνει καί τήν εἰκόνα της στό βᾶθρο τῆς ψυχῆς του. Σέ δύσκολες ὥρες κάτι ἔχει νά ἀντλήσει ἀπό αὐτά... Γράφει ὁ Ν. Καζαντζάκης στήν «Ἀναφορά στό Γκρέκο» γιά τή μάνα του:

«Μέ τή μητέρα μου οἱ ὥρες πού περνοῦσα ἦταν γεμάτες μυστήριο. Καθόμασταν ὁ ἕνας ἀντίκρυ στόν ἄλλο, ἐκείνη στήν καρέκλα πλάϊ στό παράθυρο ἐγώ στό σκαμνάκι μου. Ἀπό πάνω μας ἡ γαζία μοσχομύριζε ὅλη τήν αὐλή. Μιλοῦσαμε πολλές ἡσυχες κουβέντες, πότε ἡ μητέρα μου μοῦ διηγόταν γιά τόν πατέρα της, γιά τό χωριό πού γεννήθηκε καί πότε ἐγώ τῆς ἱστοροῦσα τούς βίους τῶν ἀγίων πού εἶχα διαβάσει καί τά μαρτύριά τους, ξόμπλιαζα τή ζωή τους, ἐβαζα κι ἀπό δικού μου, ὥσπου ἐπαιρναν τή μητέρα μου τά κλάματα, τή λυπόμουν καί καθόμουν στήν ποδιά της καί τήν παρηγοροῦσα. Καί τό καναρίνι μέσα ἀπό τό κλουβί του μᾶς ἄκουγε καί κελαηδοῦσε μεθυσμένο. Ἡ μητέρα μου τό καναρίνι καί ἡ γαζία ἔχουν σμιζέ ἀχώριστα, ἀθάνατα στό μυαλό μου. Δέ μπορῶ πιά νά μυρῖσω γαζία, νά ἀκούσω καναρίνι χωρίς νά ἀνέβει ἀπό τό μνήμα της, ἀπό τό σπλάχνο μου ἡ μητέρα μου καί νά σμιζέ μέ τή μυρωδιά τούτης καί τό κελᾶδημα τοῦ καναρινιού...»

Συνήθως ἡ μάνα εἶναι ὁ ἀποδέκτης γιά κάθε αἴτημα πού ἔχει τό παιδί. Εἶναι ἡ γέφυρα ἡ μετάγουσα πρὸς τόν πατέρα, αὐστηρό ἢ ἀμέτοχο κάποιες φορές στήν ἀνατροφή τοῦ παιδιοῦ. Εἶναι αὐτή πού βλέπει μέ περισσότερη κατανόηση τό

κάθε πρόβλημα, ἀλλά καί πού ἀπό διαίσθηση ἀντιλαμβάνεται καταστάσεις. Ἡ μάνα φαίνεται κάποιες φορές νά κάνει διακρίσεις, ὅμως πιστεῦτῶς δείχνοντας ἀδυναμία σέ κάποιο ἀπό τά παιδιά εἶναι γιὰ κάποια ἀνασφάλεια διαβλέπει σέ αὐτό τό παιδί. Σάν ἔχει πολλά παιδιά ξέρει σέ ποιό θά ἀπευθυνθεῖ κάθε φορά πού θέλει βοήθεια γιά κάποιο της πρόβλημα. Ξέρει τί καί ἀπό ποιόν περιμένει τί. Ἀξιεπαινη εἶναι ἡ μάνα πού τά δίδει ὅλα γιά τό παιδί της χωρίς ἀνταπόδοση, ἀλλά πού τοῦ ἀναθέτει καί εὐθύνες καί πρωτοβουλίες καί, ὅταν ἔρθει ἡ ὥρα μέ τήν εὐχή της τό ἀπελευθερώνει νά τραβήξει τή δική του ζωή. Πολλές φορές συμβαίνει τό παιδί νά ἀπογοητεύει τή μάνα, γιὰ ἐκείνη ἄλλες προσδοκίες εἶχε, ὅμως δέν παύει νά ἀγαπᾶ καί νά πονεῖ γι αὐτό.

Ἄν μπορούσαμε νά ἀποτιμήσομε τήν ἀγάπη ἀναμφισβήτητα θά λέγαμε ὅτι ἡ ἀγάπη τῆς μάνας πρὸς τό παιδί εἶναι ἡ μεγαλύτερη. Καί στήν πιό δύσκολη ὥρα της δέ θά σκεφτεῖ τόν ἑαυτό της, ἀλλά τό ὅτι θά δυσκολέψει ἡ ζωή τοῦ παιδιοῦ της. Τῆ μεγαλοσύνη πού κρύβει ἡ καρδιά τῆς μάνας ἀκούστε πῶς συνέλαβε ἡ φαντασία τοῦ Γάλλου ποιητῆ Ρισπέν:

Ἡ Καρδιά τῆς Μάνας

*Ἐνα παιδί, μοναχοπαιδί ἀγόρι,
ἀγάπησε μιᾶς μάγισσας τήν κόρη.
«Δέν ἀγαπῶ ἐγώ - τοῦ λέει - παιδιά,
μ' ἄν θέλεις νά σοῦ δώσω τό φιλί μου,
τῆς μάνας σου νά φέρεις τήν καρδιά,
νά ρίξω νά τήν φάει τό σκυλί μου...»
Τρέχει ὁ νιός, τή μάνα του σκοτώνει
καί τήν καρδιά τραβᾶ καί ξεριζώνει
καί τρέχει νά τήν πάει, μά σκοντάφτει
καί πέφτει ὁ νιός κατάχαμα μέ δαύτη.
Κυλάει ὁ νιός καί ἡ καρδιά κυλάει.
Καί τήν ἀκούει νά κλαίει καί νά μιλάει.
Μιλάει ἡ μάνα στό παιδί καί λέει:
«Ἐκτύπησε, ἀγόρι μου;» καί κλαίει...*

(Ζάν Ρισπέν)

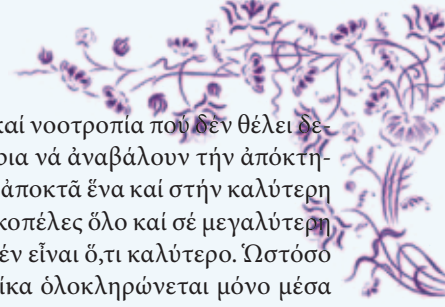
Ἐπάρχουν μητέρες πού λίγα χάρηκαν ἀπό τή ζωή τους καί χαίρονται μόνο ἀπό τίς χαρές καί τήν προκοπή τοῦ παιδιοῦ τους. Γράφει ὁ Λευτέρης Παπαδόπουλος, στιχουργός, συγγραφέας, δημοσιογράφος γιά τή μητέρα του.

Ἡ μητέρα μου τό Λιζάκι

*Ἡ μάνα μου ἡ κ. Λίζα, τό Λιζάκι μου ὅπως τήν ἔλεγα
συχνά δέν ἤξερε γράμματα. Ξενοδοῦλενε γιά νά τά βγάλομε
πέρα. Καί νά μὴ μοῦ λείψει καί τό μικρὸ χαρτζιλίκι. Αὐτά
τά λεφτά πού ἐβγαζε ἀπό τήν τσέπη τῆς ρόμπας της καθῶς
σῆκωνε τήν ποδιά, ἦταν ζεστά ἀπό τόν κόρφο της καί ἀκόμη
καί σήμερα νομίζω πῶς νιώθω αὐτή τή ζεστασιά στό χέρι μου.
Ἐνωθε ὑπερήφανη ὅταν πιά ἔγραφα βιβλία καί στίς ἐφημερίδες.
Δέν ἤξερε γράμματα νά διαβάσει. Σέ μεγάλη ἡλικία
ἀποφάσισε νά μάθει νά διαβάσει.*

*-Τί θά τά κάνεις τά γράμματα, μητέρα, τώρα πιά;
-Νά διαβάξω τά γραφτά σου, Λευτεράκη!
-Θά σοῦ τά διαβάξω ἐγώ, μάνα.
-Ἄλλιῶς θά τά καταλαβαίνω καί θά τά φχαριστιέμαι ὅταν
τά διαβάξω καί ὅσες φορές τά διαβάξω ἡ ἴδια, Λευτεράκη.*

Ἐλάχιστες φορές ἡ μάνα ἀποδεικνύεται κατώτερη τοῦ ρόλου της, ποιός ξέρει ἀπό ποιές ἐξωτερικές καί ἐσωτερικές διεργασίες πιεζόμενη. Καί κάποιες φορές ἡ τύχη παρεμβαίνει σκληρή μαζί της. Γι' αὐτή τήν ἀμέλεια της ποτέ δέ γιαιτρεύεται

ή ψυχή της. Όπως δέ γιατρεύτηκε ή μάνα του Βιζυηνού πού άθελά της σκότωσε τό μωρό της κοριτσάκι, πλακώνοντάς το τή νύχτα πού άρρωστο τό κοίμησε μαζί της, καθώς τήν πήρε ό ύπνος, παρά τήν επίσκεψη, τήν έξομολόγηση, τή συγχώρησή της από τόν Πατριάρχη. Γράφει Ό Γεώργιος Βιζυηνός εις τό «Άμάρτημα τής μητρός μου»:

Έπίσκεψη στόν Πατριάρχη

Ούτω λοιπόν ώδήγησα τήν μητέρα μου μετ' όλίγων εις τό Πατριαρχείον διά νά έξομολογηθῆ εις τήν Παναγιότητά του. Η έξομολόγησις διήρκεσε πολλήν ώραν καί έκ τών νευμάτων καί έκ τών ρημάτων του Πατριάρχου έννόησα ότι έχρειάσθη νά διαθέσῃ όλην τήν δύναμιν τής άπλής καί ευλήπτου ρητορικής του, όπως έπιφέρῃ τό ποθητόν αποτέλεσμα. Η χαρά μου ήτο άπερίγραπτος. Η μητέρα μου άπεχαιρέτισε τόν γεραρόν ποιμενάρχην μετ' είλικρινούς ευγνωμοσύνης καί εξέηλθεν τών πατριαρχείων τόσον ευχαριστημένη, τόσον έλαφρά ως εάν ήρθη από τής καρδιάς αυτής μία μεγάλη μυλόπετρα. Όταν έφθάσαμε εις τό κατάλυμά της εξέηγαγε έκ του κόλπου της ένα σταυρόν δάρον τής Παναγιότητός του. Τόν έφίλησε καί ήρχισε νά τόν περιεργάζεται βυθιζόμενη όλίγον κατ' όλίγον εις σκέψεις.

Καλός άνθρωπος τῆ είπον, αυτός ό Πατριάρχης. Όρίστε τώρα πιά πιστεύω ότι ήλθε ή καρδιά σου στόν τόπο της. Η μήτηρ μου δέν άπεκρίθη.

Δέν λέγεις τίποτε μητέρα; τήν ήρώτησα μετά τινος διασταγμού.

-Τί νά σου πῶ παιδί μου, άπήντησε τότε σύννους, καθώς ήτον. Ό Πατριάρχης είναι σοφός καί άγιος άνθρωπος. Γνωρίζει όλας ταίς βουλαίς καί τά θελήματα του Θεού καί συγχωρνά τάς άμαρτίας όλου του κόσμου. Μά τί νά σέ πῶ! είναι καλόγηρος. Δέν έκαμε παιδιά για νά μπορεί νά γνωρίσει τί πράγμα είναι τό νά σκοτώσει κανείς τό ίδιο τό παιδί του.

Οί όφθαλμοί της έπληρώθησαν δακρύων καί έγώ έσιώπησα...

Μαχαίρι στην καρδιά τής μάνας όταν συμβεί ό θάνατος του παιδιού. Δέν υπάρχει παρηγοριά καί μένει αναπάντητο τό γιατί. Γιατί, γιατί νά θαρτεί τόση όμορφιά, γιατί νά χαθεί ή έλπίδα. (Επιτάφιος). Ό θρήνος της είναι κεφάλαιο πολιτισμού καθώς ποιητές ύμνωδοί καί έμπνέονται καί καταθέτουν.

Έπιτάφιος - Μοιρολόι

«Ω γλυκύ μου έαρ, γλυκύτατόν μου τέκνον, πού έδω σου τό κάλλος;

Ω φῶς τών όφθαλμών μου, γλυκύτατόν μου τέκνον, πῶς τάφω νῦν καλύπτῃ;».

Στή σημερινή έποχή παρά τίς αλλαγές τών πάντων ή μάνα σάν έννοια δέν μπορεί νά έχει αλλάξει, παρά τό ότι πολλοί παράγοντες στά πλαίσια του έκσυγχρονισμού τείνουν νά τήν αλλάξουν. Η ανατροφή τών παιδιών της είναι ευκολότερη καί από άποψη υγείας πιό διασφαλισμένη. Η συμμετοχή του πατέρα στην ανατροφή είναι μεγαλύτερη από ό,τι εις τό παρελθόν. Διάφοροι δέ θεσμοί καί παιδικά ιδρύματα διευκολύνουν τήν ανατροφή καί τήν έξοδο τής μητέρας στην αγορά εργασίας. Η εκπαίδευση έχει ανεβάσει τό γνωστικό επίπεδο της. Ωστόσο ή σημερινή μάνα όλο τρέχει, όπως όλοι οί άνθρωποι. Τρέχει για τό καλό του παιδιού της κι όμως τό παιδί πολλές φορές τήν αναζητά. Από τήν άλλη πλευρά κοι-

ωνικοοικονομικές συνθήκες καί νοοτροπία πού δέν θέλει δεσμεύσεις κάνουν τά νέα ζευγάρια νά αναβάλουν τήν άπόκτηση παιδιών ή τή νέα μητέρα νά άποκτά ένα καί στην καλύτερη περίπτωση έως δύο παιδιά. Οί κοπέλες όλο καί σέ μεγαλύτερη ήλικία γίνονται μητέρες, πού δέν είναι ό,τι καλύτερο. Ωστόσο έχοντας έπίγνωση, ότι ή γυναίκα όλοκληρώνεται μόνο μέσα από τή μητρότητα άρκετές γυναίκες γεννούν καί ανατρέφουν παιδιά προσπερνώντας τό θεσμό του γάμου. Για διάφορους λόγους οί οικογένειες από πυρηνικές γίνονται μονογονεϊκές, πράγμα πάλι πού δέν είναι ό,τι καλύτερο για τό παιδί. Άλλες φορές πάλι ή μάνα φτάνει σέ ένα υπερπροστατευτισμό πού κυριολεκτικά σκλαβώνει τό παιδί καί δέν τό άφήνει νά άνοιξει τά φτερά του καί νά πετάξει μόνο του, κάνοντας τίς έπιλογές καί πιθανόν καί τά λάθη του. Ίσως εκεί κάποιες δέν έχομε καταλάβει ότι τά παιδιά δέν είναι δικά μας. Είναι προσωρινοί φιλοξενούμενοι μας. Οφείλομε νά τά μεγαλώσομε καί δυνατά νά τά σπρώξομε στη ζωή, όπως τά πουλιά πού ύστερα από λίγο τσιμπούν τους νεοσσούς στό κεφάλι καί τους σπρώχνουν νά πέσουν από τή φωλιά. Στή συνέχεια τό μόνο πού μπορούμε νά κάνομε είναι νά αξιοποιήσομε τή δοσμένη από τό Θεό φιλία μαζί τους...

Τελειώνοντας, ό ρόλος τής μάνας όπως καί νά τό κάνομε είναι βαρύς καί πολυσήμαντος. Δέν υποβαθμίζομε τό ρόλο του πατέρα, αλλά δυστυχώς τό παιδί όρφανεύει από τή μάνα, λέει ό λαός μας. Ανατρέφοντας τά παιδιά της ανατρέφει τήν κοινωνία. Κανείς θεσμός καί κανένα ίδρυμα δέν μπορεί νά αντικαταστήσει τή συντροφιά της καί καμιά ταινία, ούτε C.D., τήν κουβέντα της καί τό τραγούδι της. Ζεστασιά πού διδει ό ποιοτικός χρόνος πού κάθε φορά θά βρεθεί με τό παιδί της, νά! όπως αυτός του Καζαντζάκη κάτω από τή γαζία.....

Τή μάνα δέν τή ξεχνούμε ποτέ. Είτε καλή είτε κακή, μεγαλώνομε μόνο όταν φύγει από τή ζωή εκείνη, μέχρι τότε είμαστε παιδιά. Τό πένθος της διαφυλάσσεται μέσα μας άνομολόγητα. Πολλές είναι οί φορές πού θά θέλαμε νά ζει, για νά δει, ή για νά άκούσει από τή ζωή μας, ή νά πούμε κάτι μαζί της, πού μόνο σέ αυτή θά λέγαμε. Είναι οί φορές πού κάνουν αυτούς πού τήν έχασαν νά πούν...

Έπίσκεψη στη μάνα

*Άς είχε νάζεις μάνα μου κι ίντα καλό στόν κόσμο
Νά σ' άνεμίζω ζωντανή κι έγνοια γλυκιά νά σ' έχω
Κι ως πρώτα νά συχνόρχομαι νά σέ θωρώ νά άστράφτεις.*

*Κι άπ όξω από τήν πόρτα σου νά σέ γροικῶ νά λέεις
Χίλια καλῶς έκόπιασες υγιέ μου ευκισμένη
Καί νά άγκαλιαζούμαστε στοῦ σοκακιου τῆ μέση.*

*Νά μπαινοβγῶ στό σπίτι μας νά δῶ νοικοκεράτα
Καί νά φραθῶ τσί μυρωδιές κανέλα καί βαρσάμι
Τσί μόσκους άπ' τά φούλια σου καί τά γαρέφαλά σου
Καί νά γευτῶ τσί κόπους σου χίλια καλολοΐδια.*

*Νά θέσω στά σεντόνια σου άπού είναι σάν τά χιόνια
Ολάσπρα κι έφτακάθαρα, χιλιομπουγαδιασμένα
Στό μαζελάρι μάνα μου τό ψιλοκεντημένο
Τό στρώμα με τά πούπουλα τ' αναφουφουδισμένο
Νά νιώσω σάν τόν άρχοντα τόν ύπνο νά χορτάσω.*

*Νά φεύγω καί νά χωστοκλαίς καί νά μου παραγγένεις
Καί τό καλάθι ξέχειλο με νοστιμιές κι άγάπη
Νά μου τό δίνεις μάτια μου μαζί με τήν ευκή σου.*

Σωματική προσέγγιση του ανθρώπινου πόνου (Α' μέρος)

Τοῦ κ. Κυριάκου Ν. Κακαβελάκη - Γατροῦ

Σωματικός πόνος περιγράφεται για πρώτη φορά στην Ἁγία Γραφή, κατά τή γέννηση τῶν παιδιῶν τῆς Εὐας (Γεν. 3,16). Καί ἐνῶ στήν Παλαιά Διαθήκη ὁ σωματικός πόνος συμβόλιζε τόν θυμό καί τήν τιμωρία τοῦ Θεοῦ πρὸς τόν ἄνθρωπο, στήν Καινή Διαθήκη ὁ συμβολισμός αὐτός ἀλλάζει καί τὸ ἄλλο ἀποτελεῖ μέσο παιδαγωγῆσης καί δοκιμασίας γιά τήν κάθαρση καί τήν σωτηρία. Τί εἶναι ὅμως ὁ ἀνθρώπινος σωματικός πόνος καί πῶς προσεγγίζεται ἀπό ἰατρική καί εὐρύτερα ἐπιστημονική ἄποψη;

Παρότι κάθε ἄνθρωπος ἔχει βιώσει τήν δυσάρεστη ἐμπειρία τοῦ πόνου, εἶναι δύσκολος ὁ ἐπακριβῆς καθορισμός του, καθώς ἀποτελεῖ οὐσιαστικά μία προσωπική ἐμπειρία, μοναδική γιά τὸ κάθε ἄτομο, καί ὄχι μία στερεότυπη ἀπάντηση σέ ἓνα ἐρέθισμα. Σύμφωνα μέ τόν ὀρισμό πού καθιέρωσε ἡ IASP (International Association for the Study of Pain) στήν ἰατρική τὸ 1979, «ὡς πόνος ὀρίζεται ἡ δυσάρεστη αἰσθητική καί συναισθηματική ἐμπειρία πού σχετίζεται μέ πραγματική ἢ δυννητική βλάβη τῶν ἰσθῶν». Ἀποτελεῖ μία ὑποκειμενική, ἐνσυνειδητή ἔκφραση ἑνὸς ἐρεθίσματος πού προκαλεῖ ἀνακλαστικά ἄμυνας ἢ φυγῆς.

Γιατί ὅμως ὁ ἄνθρωπος νά αἰσθάνεται τόν πόνο; Παρά τὸ δυσάρεστο αἶσθημα πού προκαλεῖ, ἔχει ταυτόχρονα καί σαφῆ χρησιμότητα. Εἶναι ἓνας ζωτικῆς σημασίας ἀμυντικός μηχανισμός καί λειτουργεῖ ὡς ἓνα σύστημα προειδοποίησης γιά τήν πρόληψη βλάβης ἢ περαιτέρω ζημίας στό σῶμα. Γιά παράδειγμα, ἀκόμα καί ἓνα μικρό παιδί ὅταν ἔρθει σέ ἐπαφή μέ ὑψηλῆς θερμοκρασίας ἐστία θά ἀπομακρύνει ἀστραπιαία τὸ χέρι του προκειμένου νά μήν ὑποστῆ ἔγκαιμα. Ἐπιπρόσθετα ἡ ἀνάμνηση αὐτῆς τῆς δυσάρεστης ἐμπειρίας θά τὸ ἀποτρέψει νά ἐπαναλάβει στό μέλλον παρόμοια ἐπαφή.

Ἐπίσης, ἀκόμα καί ἀπλές ἀκίνδυνες δραστηριότητες, ὅπως π.χ. ἡ καθιστική θέση, ἐνδέχεται, ὅταν παραταθῆ ἐπὶ μακρόν, νά προκαλέσει βλάβη στοὺς ἰστούς ἐξαιτίας τῆς τοπικῆς διακοπῆς τῆς κυκλοφορίας τοῦ δέρματος, ἀπό τήν πίεση τοῦ βάρους τοῦ σώματος. Ὁ πόνος πού θά προκληθῆ ἀπὸ αὐτὴ τὴν ἰσχαιμία θά ἀναγκάσει ἀσυναίσθητα τὸ ἄτομο νά ἀλλάξει θέση προκειμένου νά ἐπαναματωθῆ ἡ περιοχή. Ἡ ἀπουσία αἰσθησης τοῦ πόνου - ὅπως συμβαίνει γιά παράδειγμα σέ ἀσθενεῖς μέ νευρολογικό ἔλλειμμα (παραπληγικούς, τετραπληγικούς) - καί κατά συνέπεια ἡ ἔλλειψη τοῦ ἀμυντικοῦ αὐτοῦ μηχανισμοῦ, θά προκαλέσει ἰστικές βλάβες (ἄτονα

ἔλκη).

Πέρα ἀπὸ τὴν ἄμεση καί αὐτόβουλη ἀπομάκρυνση τοῦ ἀλγογόνου ἐρεθίσματος μέ ἀκούσιες ἢ ἐκούσιες παρεμβάσεις - ὅπως συμβαίνει στὰ προαναφερθέντα παραδείγματα - μέσω τοῦ πόνου εἶναι δυνατὴ ἡ προσέγγιση τῆς συντριπτικῆς πλειονότητας τῶν νοσημάτων. Δεδομένου ὅτι ἀποτελεῖ τὴν κύρια αἰτία ἀναζήτησης ἰατρικῆς βοήθειας ἀπὸ τοὺς ἀσθενεῖς, ἡ δυνατότητα νά τεθεῖ ἔγκαιρα καί μέ ἀκρίβεια ἡ διάγνωση μιᾶς νόσου ἐξαρτᾶται σέ μεγάλο βαθμὸ ἀπὸ τὴν ἰκανότητα τοῦ ἰατροῦ νά ἀναγνωρίσει, νά καταγράψει καί νά ἀξιολογήσει κατάλληλα τὰ ἐπώδυνα συμπτώματα.

Ἡ παράθεση ἐπιδημιολογικῶν στοιχείων ἀπὸ τὴν Πανερωπαϊκὴ Ἔρευνα Χρόνιου Πόνου μᾶς ἀποκαλύπτει ὅτι οἱ κύριες αἰτίες πόνου εἶναι: ἡ ὀστεοαρθροπάθεια (34%), ἡ δισκοπάθεια (15%), τὸ τραῦμα (12%), οἱ ρευματοπάθειες (8%), ἡ κεφαλαλγία (7%), τὰ κατάγματα (6%) καί οἱ κακώσεις νεύρων (4%). Ἐπίσης, ἄλλα ἐνδιαφέροντα στοιχεῖα μᾶς δείχνουν ὅτι: ὁ πόνος εἶναι συχνότερος μετὰ τὰ 50 χρόνια καί ἐντοπίζεται πῶς συχνά στὶς ἀρθρώσεις (42%) κυρίως λόγω ὀστεορθρίτιδας καί ρευματοειδοῦς ἀρθρίτιδας. Ὁ χρόνιος πόνος προσβάλλει 1 στοὺς 5 ἐνήλικες σέ ὅλη τὴν Εὐρώπη (75 ἑκατομμύρια ἀνθρώπους) καί τὸ 1/3 ὄλων τῶν εὐρωπαϊκῶν οἰκογενειῶν ὑποφέρει ἀπὸ χρόνιο πόνο. Οἱ γυναῖκες ὑποφέρουν περισσότερο ἀπὸ τοὺς ἄνδρες (56% ἔναντι 44%). Ἀπὸ τοὺς ἀσθενεῖς πού ὑποφέρουν ἀπὸ καρκίνο, τὸ 30-40% ἔχει πόνο στὰ ἀρχικά στάδια τῆς νόσου, ἐνῶ στὰ τελικά στάδια αὐτὸ φτάνει τὸ 80-90%.

Ἀναφορικά μέ τίς ἐπιπτώσεις τοῦ ἄλγους, φαίνεται ὅτι τὸ 25% τῶν πασχόντων δέν μποροῦν νά φροντίσουν τόν ἑαυτό τους, τὸ 27% δέν μποροῦν νά διατηρήσουν φιλικές ἢ οἰκογενειακές σχέσεις καί τὸ 30% δέν μποροῦν νά διατηρήσουν ἀνεξάρτητο τρόπο ζωῆς. Σχεδόν οἱ μισοὶ ἀπὸ τοὺς ἀσθενεῖς μέ χρόνιο ἄλλο αἰσθάνονται συνεχῶς κουρασμένοι, τὸ 43% αἰσθάνονται ἀβοήθητοι, ἐνῶ τὸ 44% δηλώνουν ὅτι ὁ πόνος ἐμποδίζει τὴν ἰκανότητα καθαρῆς σκέψης καί συγκέντρωσής τους.

Ὁ χρόνιος πόνος προκαλεῖ κατάθλιψη στό 40% τῶν πασχόντων καί διαταραχῆς ὕπνου στό 70%, ἐνῶ τὸ 16% δηλώνουν ὅτι ὁ πόνος κάποιες μέρες εἶναι τόσο ἐντονος, πού θά ἤθελαν νά πεθάνουν! Ἐνας στοὺς πέντε ἐνήλικες ὑποφέρει ἀπὸ χρόνιο πόνο, πού καταστρέφει τὴν προσωπική καί κοινωνική ζωή του. Δέν εἶναι λίγες οἱ περιπτώσεις πού ἰσχύει ἡ σχέση: «ὀξύς πόνος = ὀξύ ἄγχος καί χρόνιος πόνος = κατάθλιψη»

Κατὰ τὴν τυπικὴ διαδικασία τῆς παθογένεσης τοῦ ἄλγους, τὰ ἐπώδυνα ἐρεθίσματα (χημικά, θερμικά, μηχανικά καί πίεσης) εὐαίσθητοποιοῦν καί διεγείρουν τοὺς ἀντίστοιχους ὑποδοχεῖς. Αὐτοὶ ὀνομάζονται ἀλγοῦποδοχεῖς, εἶναι ἐλεύθερες νευρικές ἀπολήξεις, βρίσκονται σέ ὅλο τὸ σῶμα καί διεγείρονται ἀπὸ μηχανικά καί χημικά ἐρεθίσματα καί ἐνδο-

γενείς παράγοντες. Στή συνέχεια παράγουν ένα ηλεκτρικό σήμα τό όποιο μεταφέρεται μέ ειδικές νευρικές ίνες στό κεντρικό νευρικό σύστημα (άρχικά στόν νωτιαίο μυελό καί στή συνέχεια σέ άνωτερα κέντρα του έγκεφάλου), όπου γίνεται ή τελική έπεξεργασία τους καί παράγεται ή αίσθηση του πόνου.

Τό μέγεθος του έρεθίσματος, ή αντίληψη του σάν πόνος καί ή άπάντηση πού προκαλείται αποτελούν μέρη μιάς έξίσωσης στή όποία ούσιαστικό ρόλο παίζει ή προσωπικότητα του άτόμου καί ή φιλοσοφική του τοποθέτηση άπέναντι στό φαινόμενο τής ζωής.

Είναι άξιο λόγου τό αποτέλεσμα μελετών πού ύποστηρίζουν ότι οί γυναίκες έμφανίζουν μεγαλύτερη άντοχή στόν πόνο. Αυτό έχει άποδοθεί άφ'ένός μέν στήν δυνατότητα νά ύπόκεινται στήν έπώδυνη διαδικασία του τοκετού αλλά καί του έμμηνορρυσιακού κύκλου τους, άφετέρου δέ στή δράση των γυναικείων όρμονών, των οίστρογόνων, πού έκτός από τό ρόλο τους στήν άναπαραγωγή έπηρεάζουν τά κέντρα αντίληψης του πόνου στόν έγκεφαλο, αυξάνοντας τήν παραγωγή χημικών ούσιών (ένδορφινών, έγκεφαλίνες) οί όποίες έπιφέρουν μείωση του πόνου καί αύξηση του αίσθήματος τής ευχαρίστησης.

Γιά τήν ταξινόμηση του πόνου λαμβάνονται ύπ' όψιν πολλοί παράγοντες, όπως τό μέγεθος του έρεθίσματος (όποτε προκαλείται ήπιος, μέτριος, σοβαρός ή πολύ σοβαρός πόνος), ή αίτιολογία του (καλοήθης ή κακοήθης) καί ή πρόγνωση καί έπίπτωσή του στόν άσθενή (άνθεκτικός, άβάστακτος, άθεράπευτος).

Επίσης διακρίνουμε τόν πόνο σέ όξύ καί χρόνιο. Ο όξύς πόνος είναι ή άπάντηση του όργανισμού σέ βλαπτικό έξωγενές έρέθισμα, θερμικό, χημικό ή μηχανικό (τραύμα ή χειρουργική επέμβαση, νόσο του δέρματος ή των έν τώ βάθει ιστών ή από παθολογική λειτουργία των σπλάχνων). Η ιστική βλάβη πού προκαλείται είναι άναστρέψιμη. Από βιολογική άποψη μπορεί νά έχει προειδοποιητική, διαγνωστική ή θεραπευτική άξία καί θεωρείται ό «καλός πόνος». Παραδείγματα όξέος πόνου: μετεγχειρητικός πόνος, πόνος ύστερα από κάταγμα, κωλικός νεφρού, ήπατος, όξεία όσφυαλγία.

Ο χρόνιος πόνος διαρκεί πάνω από τρεις μήνες ή άλλώς είναι εκείνος πού έπιμένει ένα μήνα πέρα από τή συνηθισμένη πορεία μιάς όξείας νόσου ή ενός λογικού χρόνου πού άπαιτείται για έπούλωση του τραύματος. Άποτελεί έκφραση παθολογικής λειτουργίας του νευρικού συστήματος, έμφανίζεται σέ χρόνιες καταστάσεις καί ένδέχεται νά ύποτροπιάζει. Παραδείγματα χρόνιου πόνου: μεθερπητική νευραλγία, περιφερική διαβητική νευροπάθεια, ρευματοειδής άρθρίτιδα, όστεοαρθρίτιδα κ.ά.

Ανάλογα μέ τούς παθοφυσιολογικούς μηχανισμούς δημιουργίας του, ό πόνος διακρίνεται σέ άλγαισθητικό (σωματικός καί σπλαχνικός πόνος), νευροπαθητικό καί ψυχογενή πόνο. Ο σωματικός πόνος προέρχεται από τούς μύες, τά όστα

καί τίς δομές του δέρματος, είναι όξύς καί σαφώς έντοπισμένος. Ο σπλαχνικός πόνος προέρχεται από τά σπλάχνα, είναι άμβλύς καί μή σαφώς έντοπισμένος.

Ο νευροπαθητικός πόνος προκαλείται από βλάβη στό νευρικό σύστημα καί στή δημιουργία του ύπεισέρχονται πολλοί καί πολύπλοκοι μηχανισμοί - πολλοί άπ' αυτούς είναι ακόμα άδιευκρίνιστοι - ύπάρχει δέ άναντιστοιχία μεταξύ έρεθίσματος καί συμπτώματος (σάν ένας συναγερμός πού χτυπά συνέχεια χωρίς νά ύπάρχει έπείγουσα άνάγκη ή χτυπά έπαναληπτικά λανθασμένα προειδοποιητικά σήματα).

Ένδέχεται τό σημείο του πόνου νά απέχει από τήν περιοχή τής βλάβης -άντανακλαστικός πόνος. Τυπικό παράδειγμα ή δυσκοπάθεια στήν όσφυ ή όποία προκαλεί πόνο κατά μήκος του κάτω άκρου (ισχιαλγία) αλλά καί ή πλήξη του άγκώνα πού ένδέχεται νά προκαλέσει πόνο καί αίμωδιές στό χέρι (σέ περίπτωση πλήξης του ώλένιου νεύρου).

Ο άναφερόμενος πόνος αποτελεί ένα άλλο ιδιαίτερο είδος σπλαχνικού πόνου, ό όποιος προέρχεται από έν τώ βάθει δομές, παρουσιάζει μικρή άκρίβεια έντοπισμού καί συχνά άποδίδεται λανθασμένα σέ έπιφανειακές δομές. Η περίπτωση τής στηθάγχης είναι χαρακτηριστικό παράδειγμα. Παρότι όφείλεται σέ ισχαιμία τής καρδιάς, προκαλεί συχνά πόνο στήν έσωτερική πλευρά του άριστερου βραχίονα, αλλά ακόμα καί σέ άλλες περιοχές όπως είναι ή γνάθος, ή κοιλιά καί ή ράχη.

Η έκτίμηση του πόνου είναι άπαραίτητη για τήν αξιολόγηση του μεγέθους του αλλά καί τής άποτελεσματικότητας τής θεραπευτικής άγωγής. Αυτό μπορεί νά γίνει μέ τή χρήση ειδικού έντυπου έρωτηματολογίου καί δελτίου έξέτασης. Περιλαμβάνει: α) Ιστορικό (διερευνά ένταση, προέλευση καί παθοφυσιολογία του πόνου καί προσπαθεί νά άπαντήσει στα έρωτήματα: πότε πονά ό άρρωστος, πού πονά, τήν ένταση του πόνου, ποιοί παράγοντες ένισχύουν ή άμβλύνουν τόν πόνο, καθώς καί πιθανούς μηχανισμούς πρόκλησής του. Εάν είναι άρρωστος μέ χρόνιο πόνο πρέπει νά έπιμείνουμε σέ έρωτήσεις πού άφορούν στόν έπαγγελματικό, τόν κοινωνικό, τόν οικονομικό καί τόν ψυχολογικό τομέα). β) Φυσική έξέταση. Έχει σκοπό νά συνδέσει τήν έπώδυνη σημειολογία πού άναφέρει ό άρρωστος (ένοχλήματα / παράπονα) μέ τήν ανατομική όδό του πόνου. Συμβάλλει επίσης ούσιαστικά στήν αξιολόγηση τής άποτελεσματικότητας τής θεραπείας κατά τήν έπανεξέταση του άσθενή. γ) Έργαστηριακές έξετάσεις. Άπαραίτητες είναι μόνο οί έξετάσεις πού άπαιτούνται για τή συνέχιση ή τροποποίηση ή καί διακοπή τής θεραπευτικής άγωγής. δ) Μεθόδους μέτρησης καί έκτίμησης του πόνου. Καθότι ή άντικειμενική έκτίμηση του πόνου δέν είναι εύχερης, γιατί στηρίζεται στήν ύποκειμενική αξιολόγηση του πόνου από τόν άσθενή, χρησιμοποιούνται στήν κλινική πράξη κλίμακες οί όποιες δίνουν ένδείξεις για τό μέγεθος (ένταση καί διάρκεια) του πόνου.

(συνεχίζεται...)

Ἡ Ἐκκλησία πᾶς ἀπαντᾷ...

Ἀναγνώστρια τοῦ Περιοδικοῦ μᾶς ἐρωτᾷ ἀναφορικά μέ τό ἀντίδωρο. «Πῶς πρέπει νά παίρνομε τό ἀντίδωρο καί τί πρέπει νά ξέρομε γι' αὐτό»;

Στό ἐρώτημα τί εἶναι τό ἀντίδωρο καί πῶς πρέπει νά τό λαμβάνουμε ἀκοῦμε τόν λόγο τοῦ Ἁγίου Νικολάου τοῦ Καβάσιλα ὁ ὁποῖος παραγγέλλει τά ἑξῆς: «Ὁ ἄρτος πού διανέμεται ὡς ἀντίδωρο, ἔχει ἀπό πρῖν ἀγιασθεῖ, ἐπειδή προσφέρθηκε στόν Θεό. Ὅλοι οἱ ἐκκλησιαζόμενοι Χριστιανοί τόν δέχονται μέ εὐλάβεια μέσα στήν δεξιά κυρτή τους παλάμη καί ἀσπάζονται τό δεξί χέρι τοῦ Ἱερέως πού πρῖν ἀπό λίγο ἀκούμπησε καί κομματῖασε τό πανάγιο Σῶμα τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ. Ἐπειδή ἀγιάσθηκε ὁλόκληρο, γι' αὐτό πιστεύεται ἀπό τήν Ἐκκλησία μας ὅτι τό χέρι τοῦ Λειτουργοῦ μεταδίδει αὐτόν τόν ἀγιασμό σέ ὅσους τό ἀγγίζουσ καί τό ἀσπάζονται». Τό ἀντίδωρο βγαίνει ἀπό τά πρόσφορα, πού προσέφεραν οἱ πιστοί καί προσκόμισε ὁ Ἱερέας, προκειμένου νά τελεσθεῖ ἡ Θεία Λειτουργία. (Γι' αὐτό καί ἡ ὀνομασία «πρόσφορο», ἀπό τό ρῆμα προσφέρω). Τό πρόσφορο ζυμώνεται μέ προσευχές καί θυμιάματα καί σφραγίζεται μέ τά σύμβολα τοῦ Χριστοῦ μας IC XC NI KA. Γι' αὐτό ἤδη ἀπό τήν παρασκευή του ἐνέχει εὐλογία, δέν εἶναι κοινός ἄρτος. Μέ τό πού προσφέρεται στό Ἅγιο Βῆμα, ἀποκτᾷ ἀκόμη μεγαλύτερο ἀγιασμό. Τελικά, ἀμέσως

μετά τόν Καθαγιασμό τῶν Τιμίων Δώρων, ὅπου τό τμήμα τοῦ προσφόρου, πού προσκομίσθηκε στό Ἅγιο Δισκάριο καί τήν Ἁγία Τράπεζα ἐγίνε Σῶμα καί Αἷμα Χριστοῦ, παίρνει ὁ Λειτουργός τά κάνιστρα μέ τό Ἀντίδωρο ἕνα-ἕνα καί τά ὑψώνει ἐμπρός ἀπό τήν Ἁγία Τράπεζα λέγοντας: «Μέγα τό Ὄνομα τῆς Ἁγίας Τριάδος». Αὐτό εἶναι μιά προσομοίωση τῆς πράξεως πού προηγήθηκε στό «τά σά ἐκ τῶν σῶν», ὅπου ὁ Λειτουργός ὑψωσε καί σχημάτισε στόν αἰθέρα τό σχῆμα τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, δοξολογώντας εὐγνωμονικά τόν Πλαστοργό μας. Ἔτσι τό Ἀντίδωρο ἀποκτᾷ καί μιά ἀκόμη εὐλογία.

Βασικά πράγματα πού χρειάζεται νά γνωρίζουμε γιά τό ἀντίδωρο:

- Πρέπει νά μοιράζεται μέσα σέ ἡσυχία καί τάξη.
- Τό παίρνομε ἀπό τό χέρι τοῦ Ἱερέα καί ὄχι ἀπό τό παγκάρι.
- Τοποθετοῦμε τό δεξί μας χέρι πάνω στό ἀριστερό καί μέ ἀνοιχτή τήν παλάμη.
- Οἱ ἱεροψάλτες ψάλλουσ ὕμνους κατά τήν διάρκεια τῆς διανομῆς.
- Πρέπει νά εἶμαστε νηστικοί γιά νά τό φᾶμε.
- Τό καταναλώνουμε ὅλο καί δέν τό πετᾶμε πουθενά.

Μήν ξεχνᾶμε ὅτι δίνεται ἀντί-δώρου δηλαδή ἀντί γιά τό μεγάλο δῶρο πού εἶναι ἡ Θεία Κοινωνία, ἀλλά καί ὡς ἐπιπλέον δῶρο γιά αὐτούς πού κοινωνήσαν.

Γιά ὁποιοδήποτε θέμα, ἐρώτημα ἢ ἀπορία σας μπορεῖτε νά μᾶς γράφετε στήν ἠλεκτρονική διεύθυνση <http://www.imks.gr/cgi-bin/fpm.cgi>

ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΗΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΜΑΣ

(ΜΑΪΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ 2010)

Έορτή Αγίου Οικουμενίου

Κατά την έορτή του Αγίου Οικουμενίου Έπισκόπου Τρίκκης, 3 Μαΐου, έορτάζει και τὸ ὁμώνυμο παρεκκλήσιο πὸν εὐρίσκεται στὸν προαύλιο χῶρο τῶν Ἰδρυμάτων τῆς Μητροπόλεως μας. Τῶν Ἱερῶν Ἀκολουθιῶν τῆς παραμονῆς καὶ τῆς κυριωνύμου ἡμέρας προεξήρχε ὁ Σεβ. Ποιμενάρχης μας μετὴν συμμετοχὴ πλῆθους πιστῶν καὶ τῶν σχολειῶν πὸν φιλοξενοῦνται σὲ κτήρια τῆς Μητροπόλεως καὶ ὅσων εὐρίσκονται κοντὰ σ' αὐτήν.

Έγκαίνια Ἱεροῦ Ναοῦ

Τὴν Τετάρτη 5 Μαΐου, έορτή τοῦ Αγίου Μεγαλομάρτυρος Ἐφραίμ, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης μας τέλεσε τὰ έγκαίνια ὁμώνυμου Ἱεροῦ Ναοῦ στὸ

Καβούσι Πλατάνου. Ὁ Ναός, ἰδιαίτερου κάλλους καὶ αἰσθητικῆς, πετρόχτιστος ὡς καὶ ὁ προαύλιος χῶρος τοῦ, ὑπῆρξε ἔξ ὀλοκλήρου δωρεὰ τῆς οἰκογένειας Νικολάου Τσατσαρωνάκη, εὐλαβικὸ ἀφιέρωμα εὐγνωμοσύνης καὶ εὐχαριστίας πρὸς τὸν Ἅγιο Μεγαλομάρτυρα Ἐφραίμ.

Διεθνὲς Συνέδριο Βιοποικιλότητας

Τὸ Ἰνστιτοῦτο Θεολογίας καὶ Οἰκολογίας τῆς Ὁρθοδόξου Ἀκαδημίας Κρήτης, καθιδρύματος τῆς Μητροπόλεως μας, διοργάνωσε σὲ συνεργασία μετὰ τὸ Πανευρωπαϊκὸ Δίκτυο Planta Europa, τὸ Ἰδρυμα Τεχνολογίας καὶ Ἐρευνας (ΙΤΕ), τὴν Περιφέρεια Κρήτης, τὸν Δήμο Κολυμβαρίου ὡς ἐπίσης καὶ Οἰκολογικοὺς Ὁργανισμοὺς ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὸ ἔξωτερικό, ἀπὸ 4 ἕως 8 Μαΐου, Διεθνὲς Συνέδριο Βιοποικιλότητας μετὰ θέμα: «Διατήρηση καὶ ὀρθὴ χρῆση τῶν ἄγριων φυτῶν καὶ τῆς Βιοποικιλότητας». Τὸ Συνέδριο πραγματοποιήθηκε στὸ πλαίσιο τοῦ παγκόσμιου έορτασμοῦ τοῦ ἔτους τῆς Βιοποικιλότητας 2010 καὶ τέλεσε ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΥ. Συμμετείχαν κορυφαῖοι ἐπιστήμονες ἀνὰ τὸν κόσμον, οἱ ὅποιοι τόνισαν τὸν μεγάλον κίνδυνον ἔξαφάνισης τῆς βιοποικιλότητος καὶ ἀνέδειξαν τὸ μέγεθος τῆς παγκόσμιας αὐτῆς ἀπειλῆς καὶ τὴν ἄμεση ἀναγκαιότητα προστασίας αὐτῆς. Κατὰ τὴν διάρκεια τοῦ Συνεδρίου ἔγιναν ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Κυδωνίας & Ἀποκορώνου κ. Δαμασκηνοῦ, ἑκπροσώπου τῆς Ἱερᾶς Ἐπαρχιακῆς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης στὸ Δ.Σ. τῆς ΟΑΚ, καὶ

τὰ ἐγκαίνια τοῦ νέου βοτανικοῦ κήπου, ὁ ὁποῖος συνδέεται ἀρμονικὰ μὲ τὸ ὑπάρχον μουσεῖο βοτανικῆς ποὺ λειτουργεῖ στοὺς χώρους τῆς Ἀκαδημίας. Κατὰ τὴν διάρκεια τοῦ Συνεδρίου οἱ σύεδροι εἶχαν τὴν δυνατότητα νὰ ἐπισκεφθοῦν τὴν Ἁγία Κυριακή, Ἱερὸ Μετόχιο τῆς Ἱεράς Πατριαρχικῆς Μονῆς Ζωοδόχου Πηγῆς, Χρυσοπηγῆς Χανίων, νὰ περπατήσουν στὰ μονοπάτια τῆς περιοχῆς καὶ νὰ τύχουν τῆς ζεστῆς φιλοξενίας τῶν μοναζουσῶν, ὡς ἐπίσης νὰ περιηγηθοῦν σὲ περιοχὲς ἰδιαίτερου φυσικοῦ κάλλους, ὅπως τὸ φαράγγι τῆς Σαμαριάς, τὸ Ἐλαφονῆσι, κ.ἄ. Στὴν λήξη τοῦ Συνεδρίου οἱ συμμετέχοντες συνέταξαν σχετικὸ κείμενο συμπερασμάτων ὡς Κρητικὸ κάλεσμα γιὰ τὴν βιοποικιλότητα 2010 (Cretan Declaration on Biodiversity 2010). Τὴν Α.Θ.Π. τὸν Οἰκουμενικὸ Πατριάρχη κ.κ. ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟ ἐξέπροσώπησε ὁ Ἐπίσκοπός μας, ὁ ὁποῖος καὶ μετέφερε τὴν εὐχή, τὴν εὐλογία ἀλλὰ καὶ σχετικὸ μήνυμα τοῦ Παναγιωτάτου.

Ἑορτὴ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου

Προσκεκλημένος τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Λάμπης, Συβρίτου καὶ Σφακιῶν κ. Εἰρηναίου καὶ τῆς Ἱεράς Σταυροπηγιακῆς Μονῆς Πρέβελη, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης μας συμμετείχε στὴν ἑορτὴ καὶ πανήγυρη τῆς Μονῆς, προεξάρχοντας τοῦ Οἰκείου Ἐπισκόπου καὶ συλλειτουργούντων τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἡλιουπόλεως κ. Θεοδώρου, τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου μας καὶ τοῦ Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Κνωσοῦ κ. Εὐγενίου

Ἑορτὴ Ἁγίων Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου

Κατὰ τὴν ἑορτὴ τῶν Ἁγίων Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου, 11 Μαΐου, ἑορτάζει καὶ τὸ παρεκκλήσιο τῆς Ὁρθοδόξου Ἀκαδημίας Κρήτης. Στὸν Ἑσπερινὸ χοροστάτησε ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κυδωνίας καὶ Ἀποκρώνου κ. Δαμασκηνὸς καὶ τὸν πανη-

γυρικό ἐκφώνησε ὁ Πανοσιολογιώτατος Ἀρχιμ. κ. Μακάριος Γρινιεζάκης, Διευθυντῆς τοῦ Ραδιοφωνικοῦ Σταθμοῦ τῆς Ι.Α.Κ. καὶ καθηγητῆς τῆς Α.Ε.Α.Η.Κ.

Ἀπόδοσις τοῦ Πάσχα Μαθητικὴ Θεία Λειτουργία

Τὸ ἑσπέρας τῆς 11ης Μαΐου τελέστηκε στὸν Ἱερὸ Μητροπολιτικὸ Ναό, Εὐαγγελισμὸς τῆς Θεοτόκου, νυκτερινὴ Θεία Λειτουργία μὲ ἀφορμὴ τὴν ἀπόδοση τῆς ἑορτῆς τοῦ Πάσχα, προεξάρχοντας τοῦ Ἐπισκόπου μας. Στὴν Θεία Λειτουργία μετείχε καὶ μεγάλος ἀριθμὸς μαθητῶν ἀπὸ τὰ Σχολεῖα τῆς περιοχῆς, πολλοὶ ἐκ τῶν ὁποίων προσήλθαν καὶ στὸ Μυστήριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας. Στὸ τέλος τῆς Θείας Λειτουργίας ἀναπέμφθηκε εἰδικὴ προσευχὴ ὑπὲρ φωτισμοῦ καὶ ἐνισχύσεως τῶν ὑποψηφίων γιὰ τὶς ἐξετάσεις, ὁ Ἐπίσκοπός μας εὐχήθηκε στοὺς διαγωνιζόμενους καὶ τοὺς διένειμε κομποσχοίνια καὶ στυλό.

Ἑορτὴ Ἁγίου Θεράποντος

Τὸ παρεκκλήσιο τοῦ Ἄννουσακείου Θεραπευτηρίου, Ἰδρύματος τῆς Μητροπόλεώς μας, ἀφιερω-

μένο στον Άγιο Ιερομάρτυρα Θεράποντα έόρτασε κατά την 14η Μαΐου, έορτή του Άγίου Θεράποντος. Ο Σεβ. Μητροπολίτης μας χοροστάτησε στον Έσπερινό και αναφέρθηκε με εύγνωμοσύνη πολλή στον έμπνευστή του Ίδρύματος πολυσέβαστο Γέροντα Μητροπολίτη Ειρηναίο, τους δωρητές, τους κατά καιρούς διατελέσαντες Διευθυντές και τὸ προσωπικό του Ίδρύματος, ως επίσης και τους φίλους του Ίδρύματος, τους όποιους εύχαρίστησε για την πολύτιμη άρωγή και διακονία τους. Παράλληλα αναφέρθηκε στην πολύπλευρη δράση του, ως και τις οικονομικές δυσκολίες, που, λόγω των δυστήνων συνθηκών, αντιμετώπιζει τὸ Ίδρυμα και ζήτησε από όλους τους παρισταμένους να συνεχίζουν να στηρίζουν τὸ έργο του Ίδρύματος, τὸ όποιο, όπως τόνισε, δέν εξαντλείται στην περίθαλψη των έβδομηντα πέντε τροφίμων του, αλλά λειτουργεί δύο Προγράμματα «κατ' οίκον» βοήθειας, τέσσερα φυσικοθεραπευτήρια, γραμμή τηλεφωνικής συμπαράστασης ήλικιωμένων, ως και άλλες δράσεις που είναι άναγκαίο να συνεχίσουν να προσφέρουν στους πάσχοντες και έμπερίστατους συνανθρώπους μας τις ύπηρεσίες τους.

Έορτή Άγίου Ιερομάρτυρος Μελχισεδέκ

Την 19η Μαΐου έορτάζει και ό Άγιος Έθνοϊερομάρτυς Μελχισεδέκ, Έπίσκοπος Κισάμου, ό Όποίος μαρτύρησε στις 19 Μαΐου του 1821 μαζί με τὸν Ιεροδιάκονο Καλλίνικο. Με Συνοδική Πράξη τὸ έτος 2000 τὸ Οίκουμενικό μας Πατριαρχείο κατέταξε τὸν Άγιο Ιερομάρτυρα Μελχισεδέκ μαζί με πλειάδα Νεομαρτύρων τῆς νήσου Κρήτης εις τὸ Άγιολόγιο τῆς Όρθοδόξου Έκκλησίας. Ο Σεβ. Μητροπολίτης μας τέλεσε νυκτερινή Θεία Λειτουργία τὴν παραμονή τῆς μνήμης Του εις τὴν Ροτόντα Έπισκοπῆς Κισάμου, τὸν άρχαιότερο Ναὸ τῆς Κρήτης (6ος αϊ.), ό όποίος και ύπῆρξε έδρα του Ιερομάρτυρος.

Έορτή τῆς Πεντηκοστῆς

Προσκεκλημένος του Σεβ. Μητροπολίτου Κυδωνίας & Άποκορώνου κ. Δαμασκηνού και τῆς Ίερᾶς Πατριαρχικῆς Μονῆς Άγίας Τριάδος Τζαγκαρόλων, ό Σεβ. Μητροπολίτης μας συμμετείχε εις τὴν πανήγυρη τῆς Μονῆς, προεξάρχοντας του Σεβ. Μητροπολίτου Λάμπης, Συβρίτου & Σφακίων κ. Ειρηναίου και συλλειτουργούντων του οίκείου Έπισκόπου και του Θεοφ. Έπισκόπου Κνωσού κ. Ευγενίου. Τῆς πανηγυρικῆς Θείας Λειτουργίας και του Έσπερινου τῆς Γονυκλισίας άκολούθησε λιτάνευσις και πλούσια φιλοξενία από τὴν Μονή.

Έκδήλωση για τὴν Ίερὰ Μονὴ Έσφιγμένου

Τὴν Τετάρτη 26 Μαΐου ἡ Μητρόπολις μας, σε συνεργασία με τὴν Όρθόδοξο Άκαδημία Κρήτης και τὸν Σύλλογο Φίλων τῆς Ί. Μονῆς Έσφιγμένου, διοργάνωσε στους χώρους τῆς Όρθοδόξου Άκαδημίας έκδήλωση με θέμα: «εἰ ἔχεις καρδίαν, δύνασαι σωθῆναι», σχετικὰ με τὸ ζήτημα τῆς Ί. Μονῆς Έσφιγμένου. Στην έκδήλωση προβλήθηκε τὸ όμώνυμο ντοκυμαντέρ του Νίκου Άναγνωστόπουλου. Για τὸ θέμα μίλησαν ό Πανοσιολογίωτατος Καθηγούμενος τῆς Ίερᾶς Μονῆς Παντοκράτορος Άρχιμανδρίτης Γαβριήλ, ως επίσης και

Ἐπετειακή ἐκδήλωση Ἄνουσακείου Ἰδρύματος

ὁ Νομικός τῆς Μονῆς Ἐσφιγμένου κ. Διογένης Καραγιαννακίδης. Χαιρετισμό ἀπηύθυνε ὁ Καθηγούμενος τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἐσφιγμένου, Παν/τος Ἄρχιμ. κ. Χρυσόστομος. Τὴν ἐκδήλωση εὐλόγησε μὲ τὴν παρουσία καὶ τὸ χαιρετισμό του ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Κρήτης κ. Εἰρηναῖος, ἐνῶ συμμετείχε καὶ ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου κ. Δαμασκηνὸς καὶ πλῆθος κόσμου.

Ἐκδήλωση γιὰ τὴν ἄλωση τῆς Πόλης

Στὴν αἴθουσα πολλαπλῶν χρήσεων τοῦ «Φαλδᾶμειου Οἰκήματος» τέλεσε ἡ Μητρόπολις μας τὸ Μνημόσυνο τοῦ μαρτυρικοῦ αὐτοκράτορα τοῦ Βυζαντίου Κωνσταντίνου ΙΑ' τοῦ Παλαιολόγου τοῦ Δραγάτη καὶ τῶν τελευταίων ἀγωνιστῶν τῆς αἰώνιας Πόλης, τὸ Σάββατο 29 Μαΐου. Ἀκολούθησε ὁμιλία ἀπὸ τὸν Γεν. Διευθυντὴ τῆς Ὁρθοδόξου Ἀκαδημίας Κρήτης Δρα Κωνσταντῖνο Κερανίδη μὲ θέμα: «Τὸ διαχρονικὸ μῆνυμα τῆς Ἀλωσης», ἐνῶ τὸ παράρτημα Βυζαντινῆς Μουσικῆς τοῦ Ὠδείου τῆς Μητροπόλεως ἀπέδωσε τραγούδια τῆς Πόλης.

Ἡ Μητρόπολις μας σὲ συνεργασία μὲ τὴν Νομαρχιακὴ Αὐτοδιοίκηση Χανίων καὶ τὸν Ἐθελοντικὸ Σύνδεσμο «Φίλοι τοῦ Ἄνουσακείου Ἰδρύματος» συνδιοργάνωσαν, τὴν Τετάρτη 2 Ἰουνίου, στοὺς χώρους τῆς Ὁρθοδόξου Ἀκαδημίας Κρήτης, ἐπετειακὴ ἐκδήλωση γιὰ τὰ σαράντα χρόνια λειτουργίας, προσφορᾶς καὶ διακονίας στὸν πάσχοντα συνάνθρωπο τοῦ Θεραπευτηρίου. Ἡ ἐκδήλωση περιλάμβανε ἀναφορὰ στὸν ἐμπνευστὴ καὶ πρωτεργάτη τοῦ Ἰδρύματος, πολυσέβαστο Γέροντα Μητροπολίτη Εἰρηναῖο ἀπὸ τὸν δημοσιογράφο κ. Κουκουράκη Γεώργιο καὶ ἀπονομὴ τιμητικῆς πλακέτας γιὰ τὴν πολύπλευρη προσφορὰ του στὸ Ἴδρυμα. Κύριος ὁμιλητὴς τῆς ἐκδήλωσης ἦταν ὁ δημοσιογράφος κ. Καμπουράκης Δημήτριος ὁ ὁποῖος μίλησε εὐστοχα μὲ θέμα: «Ἡ κοινωνικὴ συμβολὴ τοῦ Ἰδρύματος: Τὸ μέλλον καὶ οἱ προοπτικὲς γιὰ τὴν ἀπρόσκοπτη λειτουργία του». Τόνισε ιδιαίτερα τὴν ἀνάγκη συνέχισης λειτουργίας τοῦ Ἰδρύματος καὶ στήριξης του ἀπὸ φορεῖς καὶ πολίτες γιὰ τὴν ὑπέρβαση τῶν δυσκολιῶν, ποῦ, λόγω τῆς εὐρύτερης οικονομικῆς κρίσης, περνᾷ τὸ Ἴδρυμα. Τὴν ἐκδήλωση συντόνισε ἡ δημοσιογράφος κ. Μαρίνα Γιακουμάκη. Ἡ προσέλευση τοῦ κόσμου, ποῦ ξεπέρασε τὰ χίλια ἄτομα, ὑπῆρξε συγκινητικὴ. Τὸν Χαιρετισμὸ - Μῆνυμα τῆς Α.Θ. Παναγιότητος, τοῦ Οἰκουμενικοῦ μας Πατριάρχου κ.κ. ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΥ, μετέφερε ὁ Γεν. Ἀρχιεπ. Ἐπίτροπος τῆς Μητροπόλεως μας Αἰδεσιμολ. Νικόλαος Καπῆς.

Χειροτονία Πρεσβυτέρου

Τὸ Σάββατο 5 Ἰουνίου ὁ Σεβ. Μητροπολίτης μας τέλεσε στὸν Ἱ. Μητροπολιτικὸ Ναὸ τὴν εἰς Πρεσβύτερον χειροτονία τοῦ διακόνου π. Ἰωάννου Κακαουνάκη, πτυχιούχου τῆς Ἀνωτάτης Ἐκκλησιαστικῆς Ἀκαδημίας Κρήτης. Ὁ νέος

Πρεσβύτερος θὰ διακονήσει τὴν Ἑνορία τοῦ τόπου καταγωγῆς του, Πολυρρήνια, καὶ τὴν Ἑνορία Στροβλῶν.

Ἑορτὴ Ἁγίου Βαρθολομαίου καὶ Ἁγίου Λουκά, Ἀρχιεπισκόπου Κριμαίας

Τὸ ἑσπέρας τῆς 10ης Ἰουνίου ὁ Σεβ. Μητροπολίτης μας τέλεσε, στὴν Ἱερὰ Πατριαρχικὴ Μονὴ Ὁδηγητρίας Γωνιάς, νυκτερινὴ Θεία Λειτουργία μὲ ἀφορμὴ τὴν ἑορτὴ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων Βαρθολομαίου καὶ Βαρνάβα καὶ τοῦ Ἁγίου Λουκά, Ἀρχιεπισκόπου Συμφερουπόλεως καὶ Κριμαίας, τοῦ ἱατροῦ. Στὸ τέλος τῆς Θείας Λειτουργίας, στὴν ὁποία μετείχε μεγάλος ἀριθμὸς πιστῶν, ὁ Ἐπίσκοπός μας ἀφοῦ ἀναφέρθηκε στὸν Οἰκουμενικό μας Πατριάρχη κ.κ. ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟ, ὁ Ὅποιος ἄγει τὰ Ὄνομαστήρια Του κατὰ τὴν ἡμέρα αὐτή, ὡς ἐπίσης καὶ στὸν θεσμό τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, μίλησε σχετικὰ μὲ τὸν μεγάλο Ἅγιο Λουκά, Ἀρχιεπίσκοπο Κριμαίας, τοῦ ὁποίου ἔχει τὴν μεγάλη εὐλογία ἡ Μητρόπολις μας νὰ φιλοξενεῖ καὶ τεμμάχιο Ἱεροῦ Λειψάνου Του.

Ἑορτὴ Προφήτου Ἐλισαίου

Τὴν ἡμέρα τῆς μνήμης τοῦ Προφήτου Ἐλισαίου,

ὁ Σεβ. Μητροπολίτης μας ἱερούργησε στὸν ὁμῶνυμο Ναὸ τοῦ Δρομονέρου. Τῆς Ἀρχιερατικῆς Θείας Λειτουργίας ἀκολούθησε ἐπιμνημόσυνη δέηση, ὁμιλία καὶ κατάθεση στεφάνων στὸ Ἡρώον, ποῦ εὑρίσκεται στὸν προαύλιο χώρο τοῦ Ναοῦ, γιὰ τοὺς πεσόντες κατὰ τὴν μάχη τοῦ Δρομονέρου τὴν 14ῃ Ἰουνίου 1896. Ἡ μάχη αὐτή, ὡς ἱστορικὸ γεγονός, ὑπῆρξε στρατηγικῆς σημασίας καὶ σπουδαιότητας, διότι ἔδωσε τὸ ἔναυσμα γιὰ τὴν ἀποχώρηση τῶν κατακτητῶν ἀπὸ τὴν Κρήτη καὶ τὴν πορεία πρὸς τὴν ἔνωση μὲ τὴν Ἑλλάδα. Συνδιοργανωτὲς τῶν τιμητικῶν ἐκδηλώσεων ὑπῆρξαν οἱ Δήμοι Κολυμβαρίου καὶ Βουκολιῶν.

Ἐκδήλωση ἀπὸ τὴν Συντροφιά τῆς Χαράς

Οἱ Νεανικὲς Συνάξεις τῆς Μητροπόλεώς μας «Ἡ Συντροφιά τῆς Χαράς», πραγματοποιοῦσαν τὴν καταληκτικὴ καλοκαιρινὴ ἐκδήλωσή τους, τὴν Δευτέρα 21 Ἰουνίου, στὸν ὑπαίθριο πολυχώρο τῆς Μητροπόλεως, «Ἐνόρασις». Οἱ Συνάξεις αὐτὲς λειτουργοῦν κάθε Σάββατο ἀπόγευμα στοὺς χώρους τῆς Μητροπόλεως, φιλοξενοῦν περὶ τὰ ἑκατὸ παιδιὰ καὶ στελεχώνονται ἀπὸ ἐθελοντὲς

– ἐθελόντριες ἐκπαιδευτικούς.

Ἑορτὴ Ἁγίων Πέτρου καὶ Παύλου

Προσκεκλημένος τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Λάμπης, Συβρίτου & Σφακίων κ. Εἰρηναίου, ὁ Ἐπίσκοπός μας μετείχε στὴν πανηγυρὶ τοῦ Ἱεροῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ Σπηλίου, ἀφιερωμένου στὸν Ἅγιον Ἀπόστολο Παῦλο. Τῆς πανηγύρεως μετείχε καὶ ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἰλιουπόλεως κ. Θεόδωρος.

Καταληκτῆρια ἐκδήλωση τοῦ Ὠδείου

Τὸ Ὠδεῖο τῆς Μητροπόλεως μας ὀργάνωσε τὴν ἐτήσια μαθητικὴ τοῦ ἐκδήλωση παρουσιάζοντας

τὰ ἔργα καὶ τὴν πρόοδο τῶν μαθητῶν του. Λόγω τοῦ μεγάλου ἀριθμοῦ τῶν μαθητῶν, ἡ παρουσίαση χωρίστηκε σὲ τρεῖς ἐκδηλώσεις. Μαθητὲς ἀπὸ τὶς Σχολές: Βυζαντινῆς Μουσικῆς, Παραδοσιακοῦ Βιολιοῦ, Λαγούτου, Πιάνου, Ἀρμονίου, Κλασικοῦ Βιολιοῦ, Ἡλεκτρικῆς Κιθάρας, Μπουζουκιοῦ, Ντράμς, Κλασικῆς Κιθάρας, παρουσίασαν τὰ ἔργα τους, ἐνῶ παρουσιάστηκαν καὶ χορωδιακὰ κομμάτια. Τὸ Ὠδεῖο τῆς Μητροπόλεως μας, ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψη κρατικοῦ Μουσικοῦ Διευθυντῆ, δίδει ἀναγνωρισμένα πτυχία καὶ παρέχει ποιοτικοῦ ἐπιπέδου μόρφωση καὶ σπουδὲς στοὺς μαθητὲς του. Θερμὰ συγχαρητῆρια στὸν ἄξιο Διευθυντὴ του, Αἰδεσ. Πρωτοπρεσβύτερο Ἀντώνιο Κουμῆ, τοὺς συνεργάτες του, ὡς ἐπίσης καὶ τοὺς ἰκανοὺς καθηγητὲς καὶ καθηγήτριες τοῦ Ὠδείου μας.

ΔΩΡΕΕΣ

ΥΠΕΡ ΤΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΜΑΣ

Καμπουράκη Μαρία.....	700€
Παντελής Κατάκης	1.000€
Στέφανος Σκουλάκης	50€
Είς μνήμη Αίδεσ. Μάρκου Βουντουράκη, ή οικογένειά του	300€
Παρθενόπη Καμπουράκη	100€
Άλέξανδρος Συγγελάκης, είς μνήμην Νικολάου Χουδαλάκη	200€
Ένορία Καμισιανών, είς μνήμην Ίωάννου Γοναλάκη	100€
Άνώνυμος	50€
Χαράλαμπος Κοτσιφάκης	30€
Ειρήνη Παπαδογιάννη, είς μνήμην τών παιδιών της	50€
Βασιλική Παπαδογιάννη, είς μνήμην μητρός καί αδελφής της	50€
Ίωάννης Φουντουλάκης	250€
Άγγελική Κορδάκη-Κολοκοτρώνη	250€
Σοφία Νεράντζη	200€
Δήμητρα Άποστολάκη-Εύθυμιάδου	50€
Σοφία Πατεράκη	30€
Ένορία Βουκολιών	300€
Άνδρέας Κουκουλάς	300€
Γεώργιος Πατσουράκης, είς μνήμην τών γονέων του	150€
Σύλλογος Διδασκόντων 3ου Δημοτικού Σχολείου Κισάμου, είς μνήμην Μιχαήλ Κοντοπυράκη	90€
Θεανώ Προγούλη	50€
Μαραγκουδάκης Γεώργιος.....	1.000€
Άνώνυμος	500€
Είς μνήμην Μιχαηλίας Μπαριωτάκη, τά τέκνα της	300€
Άνθούλα Κρητικάκη είς μνήμην τοῦ συζύγου της Πέτρου	200€

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟ
ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΚΙΣΑΜΟΥ & ΣΕΛΙΝΟΥ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ "ΕΣΠΕΡΙΑ"

ΠΡΟΣΚΛΗΣΙΣ

Τό Ἐκκλησιαστικό Βιβλιοπωλεῖο τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κισάμου & Σελίνου, «ΕΣΠΕΡΙΑ», ἔχει τὴν τιμὴ καὶ τὴν χαρὰ νὰ Σᾶς προσκαλέσει στὴν ἐπίσημη παρουσίαση τοῦ Τόμου:

«ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ - 55 χρόνια Ἱεροψαλτικῆς Διακονίας»

Ὁ Χαριστίσιος αὐτός Τόμος γραμμένος ἀπὸ τὸν κ. Ἀντώνιο Βακάκη, εἶναι ἀφιερωμένος εἰς τὴν προσωπικότητα καὶ τὸ ἔργο τοῦ καταξιωμένου Πρωτοψάλτου καὶ ἡ παρουσίασί του θὰ πραγματοποιηθεῖ εἰς τὴν Ὁρθόδοξο Ἀκαδημία Κρήτης, τὴ Δευτέρα, 9 Αὐγούστου 2010 καὶ ὥρα 7.30 μ.μ.

Τὴν ἐκδήλωση θὰ διανθίσει ὁ Βυζαντινὸς Χορὸς Χανίων με ὕμνους διασκευασμένους ἀπὸ τὸν Ἄρχοντα Μουσικοδιδάσκαλο τῆς Μ.τ.Χ.Ε., Πρωτοψάλτη & Χοράρχη Θεόδωρο Βασιλικό.

Ἡ παρουσία σας θὰ ἀποτελέσει μεγάλη τιμὴ γιὰ ὅλους.

